

МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ ТА ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ

Державний техніко-економічний університет транспорту

Кафедра «Фінанси транспорту»

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

**Методичні рекомендації та завдання щодо проведення практичних
занять для студентів економічних спеціальностей денної та заочної
форм навчання**

Київ 2008

УДК 338

С.С. Пінчук

Фінансовий аналіз: Методичні рекомендації та завдання щодо проведення практичних занять для студентів економічних спеціальностей денної та заочної форм навчання - К.:ДЕТУТ, 2008 – 73 с.

Методичні рекомендації підготовлені відповідно до програми нормативної дисципліни „Фінансовий аналіз” і навчального плану та спрямовані на ефективну роботу студентів під час підготовки і проведення практичних занять з дисципліни.

Укладач: Пінчук С.С., старший викладач кафедри „Фінанси транспорту”

Рецензенти: Сологуб С. М., к.е.н. доцент кафедри «ФТ» ДЕТУТ
Кузьменко В. П., к.е.н. доцент, держексперт НІПМБ
РНБОУ

ЗМІСТ

Вступ	4
Програма навчальної дисципліни «Фінансовий аналіз».....	5
Практичне заняття до теми «Інформаційне забезпечення фінансового аналізу».....	10
Практичне заняття до теми «Аналіз майна підприємства».....	13
Практичне заняття до теми «Аналіз джерел формування капіталу підприємства»	23
Практичне заняття до теми «Аналіз грошових потоків»	27
Практичне заняття до теми «Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємства»	30
Практичне заняття до теми «Аналіз фінансової стійкості підприємства»....	35
Практичне заняття до теми «Аналіз ділової активності підприємства».....	43
Практичне заняття до теми «Аналіз прибутковості та рентабельності підприємства»	47
Практичне заняття до теми «Аналіз інвестиційної діяльності підприємства».....	53
Практичне заняття до теми «Аналіз кредитоспроможності підприємства».....	56
Практичне заняття до теми «Комплексний аналіз фінансового стану підприємства»	59
Критерії оцінювання знань студентів.....	61
Список рекомендованої літератури	63
Додатки	65

ВСТУП

Прийняттю будь-якого рішення фінансового змісту передують аналітичні розрахунки, тому практично всі фахівці задіяні у сфері фінансів, обліку, аудиту, управлінні бізнесом (від топ-менеджера до рядового спеціаліста – бухгалтера, фінансового менеджера, маркетолога, економіста) просто зобов'язані володіти необхідним аналітичним інструментарієм, знати і розуміти логіку проведення аналітичних процедур, що неможливо без знання основ однієї з базових дисциплін вищої економічної школи – фінансового аналізу.

Основною метою дисципліни є оволодіння студентами теоретично-методичними та практичними навичками здійснення аналізу фінансового стану та фінансової діяльності підприємств різних форм власності в сучасних умовах.

Відповідно до цієї мети основними завданнями дисципліни „Фінансовий аналіз” є:

- з'ясування сутності та значення фінансового аналізу, оволодіння знаннями з його основ, фінансово-економічного механізму, методами та прийомами його здійснення;
- ознайомлення з джерелами та особливостями інформаційного забезпечення фінансового аналізу на підприємствах;
- вивчення комплексу показників оцінки фінансового стану підприємства та їх класифікації, методичної послідовності та порядку їх розрахунку, методів оцінки;
- вивчення порядку та методів аналізу стану та використання оборотних коштів підприємства;
- вивчення методів оцінки вхідних та вихідних грошових потоків підприємства;
- оволодіння методами оцінки майна підприємства;
- оволодіння методами аналізу капіталу підприємства;
- вивчення методичних принципів оцінювання ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, кредитоспроможності, ділової активності, інвестиційної привабливості підприємства;
- оволодіння методами комплексного оцінювання фінансового стану підприємства.

Матеріал навчальної дисципліни базується на знаннях, які отримали студенти у навчальних дисциплінах: „Фінанси”, „Економіка підприємства”, „Фінанси підприємств”, „Економічна статистика”, „Фінансове право”.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ»

ТЕМА 1. Значення і теоретичні основи фінансового аналізу

Сутність і значення фінансового аналізу: його основні цілі, завдання, особливості. Методологічні принципи і логіка аналітичної роботи фінансової сфери підприємства. Предмет, об'єкт та суб'єкти фінансового аналізу.

Види фінансового аналізу. Класифікація економічних показників, що використовуються у фінансовому аналізі. Класифікація методів аналізу: формалізовані і неформалізовані методи аналізу. Сучасна методика оцінювання фінансових звітів: горизонтальний, вертикальний, порівняльний, факторний методи фінансового аналізу, метод відносних показників.

Порівняння в аналізі фінансово-господарської діяльності підприємства. Методи приведення вихідних даних до порівнянного вигляду: метод нейтралізації об'ємного, вартісного та структурного фактора.

Моделювання та аналіз факторних систем фінансових показників. Детермінований та стохастичний аналіз. Типи та основні прийоми детермінованого моделювання. Способи оцінки впливу факторів у детермінованому моделюванні факторних систем.

Зміст та методологія здійснення експрес-аналізу фінансового стану підприємства.

ТЕМА 2. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу

Фінансова звітність як інформаційна база фінансового аналізу підприємства. Мета фінансової звітності. Основні вимоги, що висуваються до складання фінансової звітності. Види взаємозв'язку фінансової звітності.

Зміст, структура, призначення основних форм фінансової звітності. Склад і структура бухгалтерського балансу; його значення для фінансового аналізу. Методи фінансово-аналітичного оцінювання балансу підприємства. Аналіз валюти балансу.

Напрямки вдосконалення звітності підприємства для переходу до міжнародних норм і стандартів. Специфіка інформаційного забезпечення фінансового аналізу в окремих галузях, сферах діяльності та на підприємствах різних форм власності.

Показники статистичної звітності та управлінського бухгалтерського обліку, які використовуються у фінансовому аналізі.

Роль та місце вибіркового обстеження та експертних оцінок у поглибленому фінансовому аналізі.

ТЕМА 3. Аналіз майна підприємства

Економічна сутність і структура майна підприємства. Методи аналізу майна підприємства. Порівняльний аналіз динаміки складу і структури активів підприємства.

Завдання, основні напрямки та інформаційне забезпечення аналізу необоротних активів. Аналіз наявності та стану основних фондів і нематеріальних активів.

Аналіз ефективності використання нематеріальних активів та основних фондів. Оцінка впливу ефективності використання нематеріальних активів на фінансові результати діяльності підприємства. Факторний аналіз фондівіддачі. Аналіз резервів збільшення випуску продукції та фондівіддачі.

Зміст, завдання та основні напрямки аналізу оборотних коштів. Аналіз забезпеченості підприємства оборотними коштами. Оцінка залежності ризику втрати ліквідності та ефективності від величини поточних активів. Аналіз джерел формування, структури та розміщення оборотного капіталу.

Сутність, цілі, основні завдання та напрямки аналізу виробничих запасів. Аналіз забезпеченості підприємства виробничими запасами. Аналіз оборотності товарно-матеріальних цінностей.

Основні завдання та методологія здійснення аналізу дебіторської заборгованості. Аналіз дебіторської заборгованості за строками виникнення і погашення. Оцінка кредитних можливостей підприємства. Порівняльний аналіз умов надання та отримання кредиту. Аналіз оборотності дебіторської заборгованості.

Аналіз ефективності використання оборотного капіталу. Класифікація факторів, що впливають на швидкість оборотності.

ТЕМА 4. Аналіз джерел формування капіталу підприємства

Завдання та методологія здійснення аналізу джерел фінансування. Аналіз динаміки складу і структури джерел фінансових ресурсів. Фактори, що впливають на співвідношення власних і залучених коштів. Оцінка ефективності управління структурою капіталу на основі фінансового левериджу.

Аналіз вартості капіталу. Ціна основних джерел фінансування діяльності підприємства. Методичний інструментарій оцінки вартості окремих елементів власного і залученого капіталу. Оцінка середньозваженої та граничної вартості капіталу.

Оцінка ефективності використання власного і залученого капіталу. Ефект фінансового важеля. Оцінка впливу структури активів і пасивів на рентабельність власного капіталу. Аналіз ефективності кредитних відносин підприємства з комерційними банками.

Аналіз складу, структури, оборотності кредиторської заборгованості. Оцінка вартості внутрішньої кредиторської заборгованості.

ТЕМА 5. Аналіз грошових потоків

Економічна сутність, цілі та значення фінансового аналізу в процесі управління грошовими активами. Техніка та порядок попереднього аналізу грошових коштів.

Класифікація вхідних та вихідних грошових потоків у господарській, фінансовій та інвестиційній діяльності підприємства. Прямий та непрямий методи оцінки руху грошових коштів: способи здійснення, їх переваги і недоліки. Основні причини невідповідності величин грошових потоків сумі отриманого прибутку.

Оцінка стратегії управління грошовими потоками: зміст та послідовність її здійснення. Сутність та основні етапи перспективного аналізу грошових потоків. Аналіз забезпеченості підприємства грошовими коштами: моделі Баумоля і Міллера-Орра.

Ануїтети та дисконтування грошових потоків підприємства. Класифікація ануїтетів. Техніка оцінки майбутньої та поточної вартості ануїтетів постнумерандо і пренумерандо.

ТЕМА 6. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

Сутність ліквідності і платоспроможності та їх значення при оцінці фінансового стану підприємства.

Зміст та послідовність аналізу ліквідності підприємства; основні стадії її оцінки:

- оцінка свободи в розпорядженні активами;
- оцінка можливості швидкої втрати цінностей унаслідок їх морального або фізичного псування;
- оцінка доступності активів для поточного розпорядження;
- оцінка наявності умовних зобов'язань.

Класифікація активів за ознакою ліквідності і пасивів за ознакою терміновості погашення. Фактори, що впливають на пропорції груп поточних активів з різним ступенем ліквідності. Зіставлення елементів активів з відповідними елементами пасиву – основний спосіб оцінки ліквідності підприємства.

Система показників ліквідності: методика їх розрахунку, економічна інтерпретація. Основні фактори, що впливають на підвищення ліквідності.

Власний оборотний капітал – абсолютний показник ліквідності і платоспроможності; основні етапи його аналізу.

Зміст та основні напрямки здійснення аналізу платоспроможності підприємства:

- оцінка якісного складу оборотних активів і поточних пасивів;
- оцінка швидкості обороту поточних активів та її відповідності швидкості обороту поточних пасивів;
- оцінка облікової політики статей активів і пасивів.

Система критеріїв оцінювання платоспроможності підприємства. Показники низької платоспроможності, можливості її відновлення (втрати).

Умови визнання підприємства неплатоспроможним.

ТЕМА 7. Аналіз фінансової стійкості підприємства

Сутність фінансової стійкості та стабільності підприємства. Основні фактори, що впливають на стійкість фінансового стану підприємства. Заходи зміцнення фінансової стійкості підприємства. Вплив структури активів і пасивів на характеристику фінансової стійкості підприємства. Оцінка впливу ефективності використання необоротних і оборотних активів на стійкість фінансового стану підприємства.

Кількісна оцінка фінансової стійкості з позиції:

а) структури джерел коштів;

б) витрат, пов'язаних з обслуговуванням зовнішніх джерел.

Відносні показники фінансової стійкості: методика їх розрахунку, економічна інтерпретація.

Класифікація джерел коштів для аналізу фінансової стійкості підприємства.

Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості. Типи фінансової стійкості.

Оцінка запасу фінансової стійкості підприємства.

ТЕМА 8. Аналіз ділової активності підприємства

Оцінка ринкової позиції підприємства: аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища. Схема комплексного аналізу ефективності господарської діяльності.

Аналіз виробництва і реалізації продукції. Аналіз можливостей використання резервів зростання обсягів виробництва продукції.

Аналіз собівартості продукції. Аналіз загальних факторів зміни собівартості за статтями. Аналіз собівартості одиниці продукції. Аналіз динаміки показників собівартості продукції. Аналіз резервів зниження собівартості.

Основні фактори розвитку підприємства, кількісна оцінка їх впливу. Коефіцієнт стійкості економічного зростання підприємства.

Оцінка економічної динаміки суб'єкта господарювання.

ТЕМА 9. Аналіз прибутковості та рентабельності підприємства

Вертикальний та горизонтальний аналізи формування фінансових результатів підприємства. Значення та завдання аналізу.

Аналіз рівня, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства. Оцінка якості прибутку.

Факторний аналіз прибутку від операційної діяльності. Система „директ-кост” як теоретична база аналізу витрат та оптимізації прибутку. Граничний

аналіз та оптимізація витрат, обсягу реалізації і прибутку. Аналіз умов беззбитковості підприємства.

Зміст, завдання та інформаційна база аналізу розподілу та використання прибутку. Аналіз формування чистого прибутку. Аналіз впливу використання прибутку на фінансовий стан підприємства.

Факторний аналіз показників рентабельності.

Аналіз збільшення суми прибутку та рентабельності.

ТЕМА 10. Аналіз кредитоспроможності підприємства

Сутність, значення і принципи кредитування. Аналіз кредитоспроможності позичальника.

Оцінка кредитоспроможності підприємства на основі фінансових коефіцієнтів. Оцінка кредитоспроможності на основі аналізу грошових потоків підприємства. Оцінка кредитоспроможності на основі аналізу ділового ризику.

Визначення класу кредитоспроможності підприємства. Залежність можливостей і умов надання кредиту від рейтингу позичальника.

ТЕМА 11. Аналіз інвестиційної діяльності підприємства

Інвестиції, їх класифікація, види, взаємозв'язок. Аналітичний метод розрахунку рентабельності інвестицій.

Поняття інвестиційного проекту та етапи його здійснення. Основні завдання та методи оцінки інвестиційних проектів. Факторний аналіз структури довгострокових інвестицій та джерел їх фінансування.

Аналіз альтернативних проектів. Аналіз інвестиційних проектів в умовах інфляції і ризику.

Методика здійснення аналізу інвестиційної чутливості проекту. Ранжування конкуруючих інвестиційних проектів. Оптимізація розподілу інвестицій по декількох проектах. Оцінка інвестицій в інноваційну діяльність підприємства.

Аналіз факторів, які впливають на формування потреби в додаткових капіталовкладеннях. Оцінка показників: відносної забезпеченості підприємства основними фондами, інвестиційної активності, інноваційної відповідності.

Аналіз інвестицій в облігації та акції.

ТЕМА 12. Комплексний аналіз фінансового стану підприємства

Значення та необхідність комплексної оцінки фінансового стану підприємства.

Методи узагальнюючої оцінки фінансового стану підприємства. Методика комплексної оцінки ефективності господарської діяльності.

Узагальнюючі критерії оцінки кредитоспроможності підприємства.

Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості підприємств. Нефінансові показники регулятивності і соціальної значущості діяльності підприємств.

Методи рейтингової оцінки фінансового стану підприємства.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ: «ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ»

ПИТАННЯ ДО РОЗГЛЯДУ

1. Зміст і поняття фінансової звітності.
2. Основні форми фінансової звітності підприємств.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Обґрунтуйте значення бухгалтерського балансу для фінансового аналізу діяльності підприємства.
2. Які цілі фінансової звітності визначають у П(С)БО?
3. Назвіть характерні особливості бухгалтерської форми №1 «Баланс».
4. Назвіть характерні особливості бухгалтерської форми №2 «Звіт про фінансові результати».
5. Назвіть характерні особливості бухгалтерської форми №3 «Звіт про рух коштів».
6. Назвіть характерні особливості бухгалтерської форми №4 «Звіт про власний капітал».
7. Назвіть характерні особливості бухгалтерської форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності».
8. Які методи перевірки бухгалтерського балансу та оцінки активів застосовуються при проведенні аналітичних досліджень?
9. Обґрунтуйте необхідність і порядок перетворення бухгалтерського балансу в аналітичний нетто-баланс.
10. Як здійснюється економічна оцінка балансу підприємства?
11. У чому полягає інформаційне забезпечення для проведення фінансового аналізу діяльності підприємства?
12. Яким чином можна застосовувати оперативну звітність та дані оперативних обстежень для аналізу фінансового стану підприємства та обґрунтування управлінських рішень щодо поліпшення економічних та фінансових результатів діяльності підприємства?
13. Які основні джерела інформації про фінансовий стан підприємства?
14. Де користувачі знаходять інформацію про фінансовий стан

підприємства.

15. Які вимоги до інформації ставить сучасний фінансовий аналіз?

16. У чому полягає різниця в джерелах інформації для внутрішнього і зовнішнього аналізу?

17. Кого відносять до виконавців аналітичної роботи на підприємстві?

18. Що відносять до додаткових джерел інформації про фінансовий стан підприємства?

19. Які основні етапи аналітичного опрацювання інформації?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Фінансова звітність – це:

а) звітність, що містить інформацію про фінансовий стан підприємства за звітний період;

б) бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства за звітний період;

в) звітність, що засвідчує зобов'язання однієї сторони сплатити грошові кошти іншій стороні в зазначений термін;

г) вірної відповіді немає.

2. Активи – це:

а) частина в активах підприємства, що залишається після відрахування його зобов'язань;

б) ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигід у майбутньому;

в) усі зобов'язання, що не є поточними зобов'язаннями;

г) короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, що вільно конвертуються у визначені суми коштів і що характеризуються незначним ризиком змін вартості.

3. Метою якого звіту є надання користувачам повної, правдивої і неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки та збитки від діяльності підприємства за звітний період?

а) «Баланс»;

б) «Звіт про фінансові результати»;

в) «Звіт про рух коштів»;

г) «Звіт про власний капітал».

4. Звичайна діяльність – це:

а) основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, що не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю;

б) операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою підприємства і забезпечує основну частку його доходу;

в) будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що забезпечують її чи виникають у результаті її проведення;

г) усі відповіді вірні.

5. Кошти – це:

а) готівка, кошти на рахунках у банках і депозити до запитання;

б) фінансові інвестиції, що вільно конвертуються у суми коштів і характеризуються незначним ризиком зміни їхньої вартості;

в) ресурси, що контролюються підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигід у майбутньому;

г) готівка, фінансові інвестиції, кошти на рахунках у банках..

6. Оборотні активи – це:

а) короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, що вільно конвертуються у визначені суми коштів і характеризуються незначним ризиком

зміни вартості;

б) кошти і їхні еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного чи циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати Балансу;

в) активи, що утримуються підприємством з метою збільшення прибутку, зростання вартості капіталу або інших вигід для інвестора;

г) усі активи підприємства.

7. У статті Балансу «Довгострокові фінансові інвестиції» відображаються:

а) фінансові інвестиції на період більше одного року, а також усі інвестиції, що не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент;

б) заборгованість юридичних та фізичних осіб, що не виникає в ході нормального операційного циклу і буде погашена після дванадцяти місяців із дати Балансу;

в) витрати на незавершене виробництво і незавершені роботи або послуги;

г) зафіксована в установчих документах загальна вартість активів власників, що є внеском у капітал підприємства.

8. Основна діяльність – це:

а) операція, що відрізняється від звичайної діяльності підприємства, і не очікується, що вона буде повторюватися періодично в кожному наступному звітному періоді;

б) операції, пов'язані з виробництвом чи реалізацією продукції (товарів, послуг, робіт), що є головною метою створення підприємства і забезпечує основну частку його доходу;

в) будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що забезпечують її або виникають у результаті її проведення;

г) усі відповіді не вірні.

9. Операційна діяльність – це:

а) операція, що відрізняється від звичайної діяльності підприємства, і не очікується, що вона буде повторюватися періодично в кожному наступному звітному періоді;

б) операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, послуг, робіт), що є головною метою створення підприємства і забезпечує основну частку його доходу;

в) будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що забезпечують її чи виникають у результаті її проведення;

г) основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ: «АНАЛІЗ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА»

ПИТАННЯ ДО РОЗГЛЯДУ

1. Вертикальний і горизонтальний аналіз балансу підприємства.
2. Загальна оцінка стану майна підприємства та його складових частин.
3. Аналіз виробничого потенціалу підприємства.
4. Основні показники оцінки майнового стану підприємства.
5. Аналіз складу і динаміки мобільних (оборотних) коштів.
6. Аналіз складу і динаміки необоротних активів.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. У чому полягає значення деталізованого аналізу майнового стану підприємства?

2. Укажіть основні етапи методики деталізованого аналізу майнового стану підприємства.

3. У чому полягає сутність вертикального та горизонтального аналізу балансу підприємства?

4. Як здійснюється загальна оцінка стану майна підприємства та його складових частин?

5. Яким чином виконується аналіз виробничого потенціалу підприємства?

6. Як здійснюється розрахунок і аналіз основних показників оцінки майна підприємства та джерел його формування?

7. Як здійснюється аналіз складу й динаміки мобільних коштів підприємства?

8. Яка класифікація та порядок розрахунку показників, що характеризують стан використання майна підприємства?

9. У чому полягають основні напрями поліпшення використання майна підприємства та оптимізації джерел його формування?

10. Яким чином майновий стан підприємства впливає на його фінансовий стан і рівень фінансових результатів?

11. Як визначають частку активної частини основних засобів?

12. Як визначають коефіцієнт зносу?

13. Як визначають коефіцієнт оновлення?

14. Як визначають коефіцієнт вибуття?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Який перший етап аналізу майна підприємства:

- а) вертикальний та горизонтальний аналіз балансу;
- б) загальна оцінка стану підприємства та його складові частини;
- в) аналіз виробничого потенціалу (основні засоби, виробничі запаси, незавершене виробництво);
- г) розрахунок та аналіз основних показників оцінки майнового стану підприємства.

2. До основних показників майнового стану не відносяться:

- а) сума господарських засобів, що знаходяться в розпорядженні підприємства;
- б) частка основних засобів у активах;
- в) коефіцієнт покриття запасів;
- г) коефіцієнт зносу активної частки основних засобів.

3. Коефіцієнт відновлення визначається за формулою:

- а) знос / балансова вартість основних засобів за первісною вартістю;
- б) відношення вартості основних засобів до підсумку балансу - нетто;
- в) балансова вартість основних засобів, що надійшли за період звіту / балансова вартість основних засобів на кінець періоду;
- г) підсумок балансу на початок року / підсумок балансу на кінець року.

4. В основі вертикального аналізу лежить:

- а) подання бухгалтерської звітності у вигляді відносних величин, що характеризують структуру узагальнюють підсумкових показників, що узагальнюють;
- б) обчислення базисних темпів зростання балансових статей або статей звіту про фінансові результати;
- в) розрахунок основних показників оцінки майнового стану;
- г) усі відповіді вірні.

5. Аналіз джерел майна підприємства здійснюється за даними:

- а) «Балансу»;

- б) «Звіту про фінансові результати»;
- в) «Звіту про рух коштів»;
- г) «Звіту про власний капітал».

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

За даними балансу (форма 1) визначити вартість усього майна підприємства (підсумок активу балансу (валюта балансу)) і суму джерел формування цього майна (підсумок пасиву балансу) на певну звітну дату та заповнити таблиці.

Вертикальний і горизонтальний аналіз балансу (табл. 1). В основі вертикального аналізу лежить представлення бухгалтерської звітності у вигляді відносних величин, це характеризують структуру узагальнюючих підсумкових показників.

Горизонтальний аналіз дозволяє виявити тенденції зміни окремих статей чи їхніх груп, що входять до складу бухгалтерської звітності. В основі цього аналізу лежить обчислення базисних темпів зростання балансових статей.

Вертикальний і горизонтальний аналіз балансу підприємства

СТАТТЯ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Вертикальний аналіз		Горизонтальний аналіз	
				Питома вага у валюті балансу		Різниця між кінцем і початком періоду	
				На початок періоду	На кінець періоду	В абсолютному виразі	У %
1	2	3	4	5	6	7	8
А К Т И В							
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:							
залишкова вартість	010						
первісна вартість	011						
Знос	012						
Незавершене виробництво	020						
Основні засоби:							
залишкова вартість	030						
первісна вартість	031						
Знос	032						
Довгострокові фінансові інвестиції:							
що обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040						
інші фінансові інвестиції	045						
Довгострокова дебіторська заборгованість	050						
Відстрочені податкові активи	060						
Інші необоротні активи	070						
Усього за розділом I	080						
II. Оборотні активи							
Запаси :							
виробничі запаси	100						
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110						
незавершене виробництво	120						
готова продукція	130						
Товари	140						
Векселі одержані	150						
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, чиста реалізаційна вартість							
первісна вартість	161						
резерв сумнівних боргів	162						
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
з бюджетом	170						
за виданими авансами	180						
з нарахованих доходів	190						
із внутрішніх розрахунків	200						
Інша поточна дебіторська заборгованість	210						
Поточні фінансові інвестиції	220						
Грошові кошти та їх еквіваленти:							
у національній валюті	230						
у іноземній валюті	240						
Інші оборотні активи	250						
Усього за розділом II	260						
III. Витрати майбутніх періодів	270						
БАЛАНС	280						

1	2	3	4	5	6	7	8
П А С И В							
I. Власний капітал							
Статутний капітал	300						
Пайовий капітал	310						
Додатковий вкладений капітал	320						
Інший додатковий капітал	330						
Резервний капітал	340						
Нерозподілений прибуток (непокритий)	350						
Неоплачений капітал	360						
Вилучений капітал	370						
Усього за розділом I	380						
II. Забезпечення наступних витрат і платежів							
Забезпечення виплат персоналу	400						
Інші забезпечення	410						
	415						
	416						
Цільове фінансування	420						
Усього за розділом II	430						
III. Довгострокові зобов'язання							
Довгострокові кредити банків	440						
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450						
Відстрочені податкові зобов'язання	460						
Інші довгострокові зобов'язання	470						
Усього за розділом III	480						
IV. Поточні зобов'язання							
Короткострокові кредити банків	500						
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510						
Векселі видані	520						
Кредиторська заборгованість за товари,	530						
Поточні зобов'язання за розрахунками:							
з одержаних авансів	540						
з бюджетом	550						
з позабюджетних платежів	560						
зі страхування	570						
з оплати праці	580						
з учасниками	590						
із внутрішніх розрахунків	600						
Інші поточні зобов'язання	610						
Усього за розділом IV	620						
V. Доходи майбутніх періодів	630						
БАЛАНС	640						

Оцінити стан майна підприємства та його складових частин та заповнити таблиці 2, 3.

Таблиця 2

Загальна оцінка стану майна

	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Зміни за звітний період
Усього майна (тис. грн), у т. ч.			
1. Основні засоби та інші необоротні активи, (тис. грн)			
у % до майна			
2. Оборотні активи, (тис. грн)			
у % до майна, з них:			
2.1. Матеріальні оборотні кошти, (тис. грн)			
у % до оборотних коштів			
2.2. Грошові кошти та їх еквіваленти і поточні фінансові інвестиції, (тис. грн)			
у % до оборотних коштів			

Порівнюючи питому вагу окремих складових майна, можна зробити висновки щодо змін його структури.

Таблиця 3

Аналіз структури майна

Показник	Абсолютна величина		Питома вага		Відхилення	
	на початок звітного періоду тис. грн	на кінець звітного періоду тис. грн	на початок звітного періоду %	на кінець звітного періоду %	в абсол. величинах тис. грн	питомої ваги %
М а й н о						
1. Необоротні активи						
2. Оборотні активи:						
2.1. Запаси і затрати						
2.2. Дебіторська заборгованість						
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти і поточні фінансові інвестиції						

Збільшення питомої ваги в майні основних засобів і водночас збільшення капітальних вкладень і вкладень в обладнання – усе це тільки на користь підприємству, оскільки в умовах інфляції вкладання коштів у нерухомість є найбільш вигідними та надійними фінансовими операціями.

Якщо ж виробничі запаси збільшилися, то ця структурна модифікація майна може розглядатися як явище, яке, з одного боку, негативно позначається на фінансовому стані підприємства, оскільки заморожуються кошти, що могли б бути задіяні в обороті, але з іншого боку (при дефіциті сировини і високих темпах зростання цін), створення запасів є доцільним.

У складі майна може мати велику питому вагу дебіторська заборгованість, тоді для оцінки такого стану вивчається передусім стаття «дебітори», особливо розрахунки з дебіторами за товар. Якщо тут є збільшення, то це говорить про неефективність використання коштів.

Проаналізувати виробничий потенціал підприємства, до якого відносяться основні засоби, виробничі запаси, незавершене виробництво та заповнити таблицю 4. Ці статті формують також реальні активи, що характеризують виробничу потужність підприємства. Виробничий потенціал підприємства аналізується шляхом визначення питомої ваги його складових у динаміці.

Таблиця 4

Аналіз модифікації виробничого потенціалу підприємства

Показник	На початок звітнього періоду		На кінець звітнього періоду		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1. Основні засоби						
2. Виробничі запаси						
3. Незавершене виробництво						
4. Виробничий потенціал, грн						
5. У % до майна						

Збільшення виробничого потенціалу підприємства завжди сприяє збільшенню та розширенню обсягів виробничої діяльності.

Для складання таблиці 5 порівнюються дані балансу на кінець звітнього періоду з початком (підсумок розділів II і III активу) і вивчаються зміни, що відбулися в складі оборотних коштів у цілому, а після цього - у розрізі окремих статей оборотних коштів.

На фінансовий стан підприємства впливає як співвідношення між необоротними і оборотними активами у загальній величині активів підприємства, так і внутрішня структура, динаміка необоротних та оборотних активів підприємства.

Аналіз складу і динаміки оборотних коштів підприємства

Показник	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	Відхилення за звітний період, тис. грн
Усього оборотних активів (тис. грн) у тому числі			
1. Запаси (тис. грн)			
у % до оборотних активів			
2. Незавершене виробництво (тис. грн)			
у % до оборотних активів			
3. Готова продукція (тис. грн)			
у % до оборотних активів			
4. Товари (тис. грн)			
у % до оборотних активів			
5. Векселі одержані (тис. грн)			
у % до оборотних активів			
6. Дебіторська заборгованість (тис. грн)			
у % до оборотних активів			
7. Поточні фінансові інвестиції (тис. грн)			
у % до оборотних активів			
8. Грошові кошти та їх еквіваленти (тис. грн)			
у % до оборотних активів			
9. Інші оборотні активи (тис. грн)			
у % до оборотних активів			
10. Витрати майбутніх періодів (тис. грн)			
у % до оборотних активів			

Далі необхідно проаналізувати складові необоротних активів підприємства. Аналіз складу динаміки необоротних активів підприємства здійснюється за даними балансу (форма 1). Даний аналіз виконується за допомогою таблиці 6. При складанні таблиці порівнюються дані балансу на кінець звітної періоду з його початком (підсумок I розділу активу балансу) і вивчаються зміни, що відбулися в складі необоротних коштів у цілому, а після цього - у розрізі окремих статей необоротних активів. Якщо в складі цих коштів значну частину складають довгострокові фінансові вкладення в інші підприємства, то виробничий потенціал даного підприємства буде знижуватись.

Аналіз складу і динаміки необоротних активів підприємства

Показник	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	Зміни за звітний період
Усього необоротних активів (тис. грн) у тому числі:			
1. Нематеріальні активи (тис. грн)			
у % до необоротних активів			
2. Незавершене будівництво (тис. грн)			
у % до необоротних активів			
3. Основні засоби (тис. грн)			
у % до необоротних активів			
4. Довгострокові фінансові інвестиції (тис. грн)			
у % до необоротних активів			
5. Довгострокова дебіторська заборгованість			
у % до необоротних активів			
6. Відстрочені податкові активи (тис. грн)			
у % до необоротних активів			
7. Інші необоротні активи (тис. грн)			
у % до необоротних активів			

Розв'язання задач

1. За даними таблиці оцінити склад та структуру майна підприємства та зробити висновки.

Розміщення майна	На початок року		На кінець року		Зміни за рік		
	тис. грн	% до підсумку	тис. грн	% до підсумку	тис. грн	% до початку року	% до зміни підсумку актової балансу
Імобілізовані засоби (необоротні активи)							
Нематеріальні активи	1 310		2 068				
Основні засоби	271 564		601 430				

Незавершене будівництво	—		43 913				
Довгострокові фінансові інвестиції	—		1 750				
Інші необоротні активи	—		—				
Усього	272 874		649 161				
Мобільні засоби (оборотні активи)							
Запаси	7 992		8 915				
Розрахунки з дебіторами	86 798		452 911				
Короткострокові фінансові вкладення	—		17 250				
Грошові кошти	2 734		7 262				
Інші оборотні активи	—		7				
Усього	97 524		486 345				
Витрати майбутніх періодів	182		—				
Підсумок	370 580		1 135 506				

2. Виручка за рік зросла з 7200 тис. до 8712 тис. у. о. Середній залишок оборотних коштів збільшився з 344 тис. до 387,2 тис. у.о. Необхідно розрахувати оборотність оборотних коштів в днях, коефіцієнт оборотності, дати їм оцінку і визначити суму грошових коштів, вивільнених з обороту.

3. Визначити вартість вивільнення оборотного капіталу, якщо вартість реалізованої продукції 50 млн грн, вартість оборотних коштів 10 млн грн, тривалість обороту скорочується на 12 днів.

4. За I півріччя 2001 р. підприємство виробило продукцію, виробнича собівартість якої становить 360000 грн. Витрати, пов'язані з продажем цієї продукції (комерційні витрати) — 20000 грн. Середній термін відвантаження готової продукції постачальникам до зарахування виручки за цю продукцію — 5 днів. Визначити оборотний капітал у дебіторській заборгованості.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ: «АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА»

Питання до розгляду

1. Аналіз структури капіталу підприємства.
2. Оцінка вартості капіталу підприємства.
3. Ефект фінансового важеля.

Запитання для самоперевірки

1. Яка головна мета аналізу джерел формування капіталу підприємства?
2. Визначте головні етапи аналізу джерел формування капіталу підприємства.
3. За якою формулою визначається ціна облігаційного займу?
4. За якою формулою визначається ціна привілейованих акцій?
5. За якою формулою визначається ціна звичайних акцій?
6. За якою формулою визначається ціна авансованого капіталу?
7. Як визначається дохідність облігацій без права дострокового погашення?
8. Як визначається очікувана дохідність портфеля акцій?
9. У чому полягає суть виробничого левериджу?
10. У чому полягає суть фінансового левериджу?
11. За якою формулою наводиться оцінка виробничого левериджу?
12. За якою формулою наводиться оцінка фінансового левериджу?
13. Як визначається зважена ціна капіталу?
14. У чому полягає метод «мертвої точки»?
15. З'ясуйте взаємозв'язок доходів і левериджу.
16. У чому полягають основи теорії структури капіталу?
17. Як взаємопов'язані між собою повні витрати, виручка, постійні витрати?
18. Яка залежність існує між рентабельністю й фінансовим левериджем?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Загальна сума коштів, яку необхідно сплатити за використання певного обсягу фінансових ресурсів, виражена у відсотках до цього обсягу, називається:

- а) ціна капіталу;
- б) рентабельність капіталу;
- в) зважена ціна капіталу.

2. Можна виділити три основних джерела прибутку:

- а) статутний капітал; пайовий капітал; вилучений капітал;

- б) власний капітал; додатковий вкладений капітал; неоплачений капітал;
- в) позиковий капітал; акціонерний капітал; реінвестований прибуток.

3. Ціна джерела коштів «привілейовані акції» (K_{na}) розраховується за формулою:

- а) розмір фіксованого дивіденду / поточна (ринкова) ціна привілейованої акції;
- б) прогнозне значення дивіденду на найближчий період / поточна (ринкова) ціна привілейованої акції;
- в) прогнозне значення дивіденду на найближчий період / поточна (ринкова) ціна привілейованої акції + прогнозований темп приросту дивідендів.

4. Показник ціни авансованого капіталу визначає:

- а) сформований на підприємстві мінімум повернення на вкладені у його діяльність кошти та їх рентабельність;
- б) загальну суму коштів за рік, що витрачені на обслуговування власного та залученого капіталу;
- в) ціну існуючої структури капіталу за даними минулих періодів.

5. Який метод отримав найбільше поширення у визначенні ціни джерела засобів «звичайні акції» (K_{oa}):

- а) модель Гордона;
- б) теорія Модільяні-Міллера;
- в) метод розрахунку норми рентабельності інвестицій;
- г) CAPM.

6. Леверидж – це:

- а) деякий фактор, незначна зміна якого може призвести до істотної зміни результатів;
- б) рух засобів, пов'язаних із придбанням або реалізацією основних засобів і нематеріальних активів;
- в) отримання виручки від реалізації, аванси, сплата за рахунками постачальників та одержання короткострокових кредитів і позик.

7. Існує три види левериджу:

- а) виробничий леверидж; фінансовий леверидж; економічний леверидж;
- б) виробничий леверидж; фінансовий леверидж; виробничо-фінансовий леверидж;
- в) фінансовий леверидж; економічний леверидж; математичний леверидж.

8. Виробничий леверидж – це:

- а) потенційна можливість впливати на прибуток підприємства шляхом зміни обсягу і структури довгострокових пасивів;
- б) потенційна можливість впливати на валовий дохід шляхом зміни структури собівартості й обсягу випуску;

в) леверидж, для якого характерний взаємозв'язок трьох показників: виторг, витрати виробничого і фінансового характеру та чистий прибуток.

9. Метод «мертвої точки» щодо оцінки і прогнозування левериджу полягає:

а) у визначенні для кожної конкретної ситуації обсягу випуску, що забезпечує беззбиткову діяльність;

б) у визначенні для кожної конкретної ситуації обсягу випуску, що забезпечує збиткову діяльність;

в) у прийнятті управлінських рішень інвестиційного характеру.

10. Рівень виробничого левериджу ($U_{пл}$) прийнято вимірювати таким показником:

а) темп зміни валового доходу / темп зміни обсягу реалізації в натуральних одиницях, %;

б) темп зміни чистого прибутку / темп зміни валового доходу, %;

в) темп зміни валового доходу / темп зміни чистого прибутку.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

За даними балансу (форма 1) оцінити структуру та джерела формування капіталу підприємства, заповнити таблиці 8,9 зробити аналітичні висновки.

Таблиця 7

Показники структури капіталу підприємства

Показник	Алгоритм розрахунку*
1. Власний капітал	$300 + \dots + 350$
2. Постійний капітал	$300 + \dots + 480$
3. Робочий капітал	$260 + 270 - 620$
4. Власні обігові кошти	$260 - 620$
5. Найбільш ліквідні активи	$220 + 230 + 240$
6. Активи, що швидко реалізуються	$150 + \dots + 220 + 250$
7. Активи, що реалізуються повільно	$040 + 045 + 100 + \dots + 140 - 270$
8. Активи, що реалізуються важко	$080 - 040 - 045$
9. Найбільш термінові зобов'язання	$520 + \dots + 600$
10. Короткострокові пасиви	$500 + 510 + 610$
11. Довгострокові пасиви	480

* — номери рядків форми фінансової звітності №1 "Баланс"

Таблиця 8

Показники структури капіталу підприємства

Показник	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1. Власний капітал				
2. Постійний капітал				
3. Робочий капітал				
4. Власні обігові кошти				
5. Найбільш ліквідні активи				
6. Активи, що швидко реалізуються				
7. Активи, що реалізуються повільно				
8. Активи, що реалізуються важко				
9. Найбільш термінові зобов'язання				
10. Короткострокові пасиви				
11. Довгострокові пасиви				

Таблиця 9

Оцінка структури джерел фінансових ресурсів

Показник	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення (+, -)
1. Коефіцієнт фінансової стабільності, %			
2. Коефіцієнт фінансової незалежності, %			
3. Коефіцієнт фінансової залежності, %			
4. Коефіцієнт фінансового ризику, %			

Розв'язання задач

1. Для заснування нового бізнесу потрібно 350000 г.о. Можливі два варіанти залучення коштів:

Варіант 1. Випуск незабезпечених боргових зобов'язань на суму 150000 у.о. під 15% плюс 200000 у.о. звичайних акцій номіналом 5 г.о.

Варіант 2. Випуск незабезпечених боргових зобов'язань на суму 170000 г.о. під 22% плюс 180000 г.о. звичайних акцій номіналом 9 г.о.

Прибуток до сплати відсотків, податків та дивідендів прогнозується в наступному році в розмірі 95680 г.о. Ставка податку на прибуток 25%.

Визначити дохід на акцію, на який можуть розраховувати акціонери в кожному з варіантів.

2. Компанія Б емітувала 18-відсоткові боргові зобов'язання. Чому дорівнює ціна цього джерела, якщо податок на прибуток компанії становить 25%?

3. Розрахувати середньозважену ціну капіталу компанії А, якщо структура її джерел така:

Джерела коштів	Частка в загальному обсязі джерел, %	Ціна, %
1. Акціонерний капітал	60	16
2. Довгострокові боргові зобов'язання	15	19,5
3. Короткострокові боргові зобов'язання	25	7,8

4. Ринкова ціна акцій компанії 15,7 г.о. Фіксований дивіденд прогнозується у розмірі 2,5 г.о.

Визначити ціну власного капіталу компанії.

5. Необхідно проаналізувати рівень виробничого левериджу трьох підприємств А, Б, В, якщо є такі дані:

Показник	А	Б	В
1. Ціна одиниці продукції, г.о.	5,5	5,5	5,5
2. Змінні витрати на одну одиницю продукції, г.о.	2,07	1,6	1,28
3. Постійні витрати, г. о.	246 700	310 500	400 600
4. Обсяг реалізації, одиниць у базисному періоді у звітному періоді	120 000 138 000	120 000 138 000	120 000 138 000

Для зручності проведення необхідних розрахунків рекомендується використовувати таку аналітичну таблицю:

Підприємство	Обсяг реалізації, одиниць	Обсяг реалізації, г.о.	Повні витрати, г.о.	Валовий прибуток, г.о.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ: «АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ»

ПИТАННЯ ДО РОЗГЛЯДУ

1. Поняття, види і значення грошових потоків підприємства.
2. Аналіз руху грошових коштів.

3. Оцінка ануїтетів.
4. Оцінка оптимального рівня грошових коштів.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Яка головна мета аналізу вхідних і вихідних грошових потоків?
2. У чому полягає сутність аналізу вхідних і вихідних грошових потоків?
3. Як розраховується тривалість операційного циклу?
4. Наведіть методiku аналізу руху грошових коштів за прямим методом.
5. Наведіть таблицю, за якою здійснюється аналіз руху грошових коштів у розрізі видів діяльності за прямим методом.
6. Дайте визначення операційної діяльності підприємства.
7. Дайте визначення інвестиційної діяльності підприємства.
8. Дайте визначення фінансової діяльності підприємства.
9. Наведіть приклади іншої діяльності підприємства.
10. Що дозволяють оптимізувати моделі Баумоля та Міллера-Орра?
11. Розкрийте сутність моделі Баумоля.
12. Розкрийте сутність моделі Міллера-Орра.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Тривалість фінансового циклу (ТФЦ) у днях розраховується за формулою:

- а) тривалість операційного циклу (ТОЦ) – час обороту кредиторської заборгованості (ЧОК);
- б) тривалість операційного циклу (ТОЦ) + час обороту кредиторської заборгованості (ЧОК);
- в) час обороту виробничих запасів (ЧОЗ) + час обороту дебіторської заборгованості (ЧОД) – час обороту кредиторської заборгованості (ЧОК);
- г) вірні відповіді а, в.

2. Методи аналізу грошових потоків класифікуються на:

- а) прямий та непрямий методи;
- б) прямий та пропорційний методи;
- в) методи обробки рядів динаміки;
- г) формалізовані та неформалізовані;

3. Які види діяльності розглядаються при аналізі руху грошових коштів?

- а) операційна діяльність;
- б) інвестиційна діяльність;
- в) фінансова діяльність;
- г) інші операції;
- д) усі відповіді вірні;

є) вірні відповіді а, в.

4. Які моделі застосовуються до грошових коштів, розроблені в теорії управління запасами, що дозволяють оптимізувати величину грошових коштів?

- а) модель Манделла-Флемінга;
- б) модель Баумоля та Міллера-Орра;
- в) крива Філіпса та Лоренца;
- г) модель Хікса-Хансена.

5. Яку модель використовують підприємства, для яких не можна визначити приплив та відплив грошових коштів на кожний день?

- а) модель Баумоля
- б) модель Міллера-Орра;
- в) модель Манделла-Флемінга;
- г) модель Хікса-Хансена.

6. Яка модель передбачає, що підприємство починає працювати, маючи максимальний і доцільний для нього рівень грошових коштів, а потім постійно витрачає їх протягом певного періоду часу:

- а) модель Манделла-Флемінга;
- б) модель Міллера-Орра;
- в) модель Баумоля;
- г) модель Хікса-Хансена.

РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

1. Аналізується два варіанти накопичення коштів за схемою ануїтету постнумерандо, тобто надходження грошових коштів здійснюється наприкінці відповідного часового інтервалу:

Варіант 1: роблять внесок на депозит 700 г.о. кожні півроку за умови, що банк нараховує 16% річних з піврічним нарахуванням відсотків.

Варіант 2: здійснюється щорічний внесок у розмірі 1150 г.о. на умовах 10% річних за умови щорічного нарахування відсотків.

Необхідно визначити:

- яка сума коштів буде на рахунку через 11 років при реалізації кожного з планів? Який варіант привабливіший?

- Чи зміниться ваш вибір, якщо відсоткова ставка у варіанті 2 буде зменшена до 8%?

2. З метою реконструкції основного виробництва компанія А залучила банківський кредит на п'ять років у розмірі 200000 г.о. під 12% річних, які нараховуються за схемою складних відсотків на непогашений залишок. Повертати необхідно однаковими сумами наприкінці кожного року.

Визначте величину річного платежу.

3. З метою розширення виробництва мале підприємство А залучило кредит на сім років у розмірі 310100 г.о. під 14% річних. Повертати треба однаковими сумами на початку кожного року.

Необхідно визначити загальну суму відсотків до сплати.

4. Ураховуючи прогнознi дані щодо обсягів реалізації продукції, підприємству А з метою розширення виробництва необхідно через сім років придбати виробниче приміщення, для чого необхідно мати 450500 г.о. Найбільш безпечним способом накопичення є придбання безризикованих державних цінних паперів, в які підприємство має намір щорічно вкладати кошти за схемою постнумерандо.

Необхідно визначити величину цих внесків, якщо даний вид цінних паперів генерує річний дохід за ставкою 14% при піврічному нарахуванні відсотків.

5. Підприємство з метою підтримання конкурентоспроможності купує нову технологічну лінію для виробництва продукції за 1750670 г.о. на таких умовах:

25% вартості необхідно сплатити негайно; залишкову частку необхідно погашати річними платежами протягом восьми років з нарахуванням 12% річних на непогашену частину кредиту за схемою постнумерандо.

Необхідно визначити загальну суму відсотків до сплати.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ: «АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ І ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

Питання до розгляду

1. Сутність ліквідності і платоспроможності підприємства.
2. Аналіз ліквідності балансу.
3. Аналіз показників ліквідності та платоспроможності.

Запитання для самоперевірки

1. Яка мета аналізу ліквідності та платоспроможності підприємств?
2. Як розрізняються активи за ступенем ліквідності?
3. Як групуються пасиви за ступенем строку їх оплати?
4. Як складається баланс ліквідності. Наведіть його формулу?
5. Як визначається ліквідність підприємства за допомогою фінансових коефіцієнтів?

6. Як визначається загальний коефіцієнт покриття?
7. Як визначається коефіцієнт швидкої ліквідності?
8. Як визначається коефіцієнт абсолютної ліквідності?
9. Наведіть ознаки платоспроможності.
10. Що таке платоспроможність підприємства?
11. Наведіть форму платіжного календаря.
12. Від чого залежить підвищення рівня платоспроможності підприємства?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Ліквідність – це:

- а) наявність у підприємства грошових коштів і еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що вимагає негайного погашення;
- б) спроможність підприємства перетворювати свої активи в гроші для покриття всіх необхідних платежів у міру настання їх строку;
- в) оцінка структури капіталу за даними минулих періодів;
- г) наявність боргів, строк погашення яких не перевищує одного року.

2. Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються умови:

- а) $A1 \leq П1$; $A2 \leq П2$; $A3 \leq П3$; $A4 \geq П4$;
- б) $A1 \leq П1$; $A2 \geq П2$; $A3 \geq П3$; $A4 \leq П4$;
- в) $A1 \geq П1$; $A2 \geq П2$; $A3 \geq П3$; $A4 \leq П4$;
- г) $A1 \leq П1$; $A2 \geq П2$; $A3 \leq П3$; $A4 \geq П4$.

3. Який із цих коефіцієнтів не відноситься до головних коефіцієнтів ліквідності?

- а) загальний коефіцієнт покриття;
- б) коефіцієнт швидкої ліквідності;
- в) коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- г) коефіцієнт ліквідної платоспроможності.

4. Коефіцієнт швидкої ліквідності визначається:

- а) грошові кошти / поточні зобов'язання;
- б) оборотні активи – запаси / поточні зобов'язання;
- в) оборотні активи / поточні зобов'язання;
- г) грошові кошти / капітал, що функціонує.

5. Платоспроможність – це:

- а) наявність у підприємства грошових коштів і еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що вимагає негайного погашення;
- б) спроможність підприємства перетворювати свої активи в гроші для покриття всіх необхідних платежів у міру настання їх строку;

в) економічні відносини між юридичними та фізичними особами і державами з приводу перерозподілу вартості на засадах повернення і, як правило, і виплатою відсотка;

г) рух засобів, пов'язаних із придбанням чи реалізацією основних засобів та нематеріальних активів.

7. В якому розділі балансу містяться відомості з короткострокових зобов'язань підприємства:

- а) II розділ активу;
- б) III розділ активу;
- в) III розділ пасиву;
- г) IV розділ пасиву.

8. Найменш ліквідним активом є:

- а) дебіторська заборгованість;
- б) грошові кошти та їх еквіваленти;
- в) короткострокові інвестиції;
- г) запаси.

9. Величина власних оборотних коштів розраховується за формулою:

- а) власний капітал + довгострокові кредити банків + довгострокові позики – необоротні активи;
- б) власний капітал + довгострокові кредити банків – необоротні активи;
- в) довгострокові кредити банків + довгострокові позики – необоротні активи;
- г) власний капітал + довгострокові кредити банків + довгострокові позики.

10. Який показник характеризує ту частину власних обігових коштів, що знаходяться у формі грошових коштів, які мають абсолютну ліквідність?

- а) показник маневреності власних обігових коштів;
- б) величина власних оборотних коштів;
- в) коефіцієнт покриття запасів;
- г) частка власних оборотних коштів у загальній їх сумі;
- д) усі відповіді вірні.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Проаналізувати і оцінити ліквідність і платоспроможність підприємства заповнити таблиці 10, 11.

Таблиця 10

Аналіз ліквідності балансу

Актив	На початок періоду	На кінець періоду	Пасив	На початок періоду	На кінець періоду	Платіжний надлишок або нестача	
						На початок періоду	На кінець періоду
1. Найбільш ліквідні активи (АГ)			1. Найбільш строкові зобов'язання (П1)				
2. Активи, що швидко реалізуються (А2)			2. Короткострокові пасиви (П2)				
3. Активи, що повільно реалізуються (А3)			3. Довгострокові пасиви (П3)				
4. Активи, що важко реалізуються (А4)			4. Постійні пасиви (П4)				

Таблиця 11

Аналіз показників ліквідності

Показник	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	Відхилення	Норматив
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності				>0,2-0,35
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності				1-2
3. Коефіцієнт покриття				1,5-2,5
4. Коефіцієнт критичної ліквідності				0,7-0,8

Розв'язання задач

1. На підставі інформації, наведеної нижче, необхідно розрахувати коефіцієнт платоспроможності та оцінити стан і динаміку платоспроможності суб'єкта господарювання за звітний період.

Грошові кошти	Майбутні платежі
---------------	------------------

Вид коштів	Звітний період		Вид платежів	Звітний період	
	початок	кінець		початок	кінець
Каса	5 617	4 671	Податки	9 372	12 713
Розрахунковий рахунок	114 368	97 513	Оплата праці	36 064	43 417
Інші грошові кошти	14 761	19 207	Платежі постачальникам	86 517	77 317

2. Використовуючи надану бухгалтерську інформацію, оцініть ліквідність підприємства А, зіставляючи елементи поточних активів, згруповані за ступенем ліквідності, з відповідними елементами поточних пасивів, згрупованих за ступенем строковості їх погашення.

Стан поточних активів

Показник	На початок періоду	На кінець періоду
Оборотні активи, всього:	650 262	631 233
Виробничі запаси, всього	168 504	178 756
У тому числі залежані	52 891	61 943
Незавершене виробництво	22 715	83 486
Витрати майбутніх періодів	27 944	66 315
Готова продукція, всього	87 338	25 449
У тому числі готова продукція, що не користується попитом	29 456	9 716
Дебіторська заборгованість, всього	275 045	221 463
У тому числі сумнівна	64 312	57 725
Грошові кошти	68 716	55 764

Стан короткострокових пасивів

Показник	На початок періоду	На кінець періоду	Короткострокова заборгованість		
			прострочена	строк погашення 1 місяць	строк погашення 3 місяці і більше
Короткострокові кредити банку	110 560	150 650	—	—	150 650
Кредиторська заборгованість, всього:	306 956	421 287	26 587	301 176	93 524
У тому числі:					
за товари та послуги	180 310	226 920	18 634	127 526	80 760
за заробітною платою	26 715	42 361	2 939	39 422	—
за платежами до бюджету	45 613	37 517	—	37 517	—
за розрахунками за соцстрахом	54 318	44 650	—	44 650	—
за позабюджетними платежами	—	18 348	—	18 348	—
іншим кредиторам	—	51 491	5 014	33 713	12 764

Короткострокові пасиви — всього	417 516	571 937	26 587	301 176	244 174
------------------------------------	---------	---------	--------	---------	---------

На початок періоду питома вага прострочених короткострокових пасивів становила 9%, зі строком погашення 1 місяць — 68%; 3 місяці і більше — 23%.

4. Використовуючи надану інформацію за рік і враховуючи швидкість обороту дебіторської та кредиторської заборгованості, установіть нормативне значення коефіцієнта поточної ліквідності для підприємства №1 та підприємства №2.

Показник	Підприємство 1	Підприємство 2
Величина оборотних активів, усього	114 763	245 713
У тому числі величина дебіторської заборгованості	51 582	42 610
Величина короткострокових пасивів, усього	60 402	136 507
У тому числі величина кредиторської заборгованості	13 013	68 449
Обсяг реалізації продукції	464 240	613 570
Величина сукупних витрат, пов'язаних з виробництвом і реалізацією продукції	371 392	490 856

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ: «АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

ПИТАННЯ ДО РОЗГЛЯДУ

1. Значення фінансової стійкості підприємства.
2. Аналіз абсолютних і відносних показників фінансової стійкості.
3. Оцінка запасу фінансової стійкості підприємства.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Яка мета аналізу фінансової стійкості підприємства?
2. Які показники характеризують фінансову стійкість підприємства?
3. Як обчислюються власні оборотні кошти підприємства?
4. Як розраховується коефіцієнт концентрації власного капіталу?
5. Як розраховується коефіцієнт фінансової залежності?
6. Як розраховується коефіцієнт маневреності власного капіталу?
7. Як розраховується коефіцієнт структури довгострокових вкладень?
8. Як розраховується коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів?
9. Як розраховується коефіцієнт довгострокового залучення позичених коштів?
10. Як розраховується коефіцієнт структури залученого капіталу?

11. Що визначає абсолютну фінансову стійкість?
12. Що визначає нормальну фінансову стійкість?
13. Що визначає нестійкий фінансовий стан?
14. Що визначає критичний фінансовий стан?
15. Як впливає збільшення власного капіталу на рівень фінансової стійкості підприємства?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. *Який показник дає загальну оцінку фінансової стійкості?*
 - а) співвідношення власних і залучених коштів;
 - б) коефіцієнт фінансової залежності;
 - в) коефіцієнт маневреності власного капіталу;
 - г) вірної відповіді не має.
2. *Фінансова стійкість – це:*
 - а) спроможність підприємства вчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями;
 - б) наявність у підприємства грошових коштів і еквівалентів;
 - в) визначений стан рахунків підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність;
 - г) рух засобів, пов'язаних з придбанням чи реалізацією основних засобів.
3. *Який з цих показників не відноситься до оцінки фінансової стійкості підприємства:*
 - а) коефіцієнт маневреності власного капіталу;
 - б) коефіцієнт концентрації власного капіталу;
 - в) коефіцієнт структури довгострокових вкладень;
 - г) обсяг власних оборотних коштів.
4. *Коефіцієнт фінансової залежності розраховується:*
 - а) власний капітал / валюта балансу;
 - б) валюта балансу / власний капітал;
 - в) власні кошти / власний капітал;
 - г) залучений капітал / власний капітал.
5. *Який коефіцієнт характеризує частку власників підприємства в загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність?*
 - а) коефіцієнт концентрації власного капіталу;
 - б) коефіцієнт фінансової залежності;
 - в) коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів;
 - г) коефіцієнт структури залученого капіталу.
6. *Коефіцієнт концентрації власного капіталу визначається так:*
 - а) власний капітал / усього господарчих коштів;
 - б) усього господарчих коштів / власний капітал;

- в) власні кошти / власний капітал;
- г) залучений капітал / власний капітал.

7. Який показник є протилежним коефіцієнту фінансової залежності?

- а) коефіцієнт концентрації власного капіталу;
- б) коефіцієнт маневреності власного капіталу;
- в) коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів.

8. Який показник розраховується за формулою:
довгострокові зобов'язання / залучений капітал?

- а) коефіцієнт концентрації власного капіталу;
- б) коефіцієнт маневреності власного капіталу;
- в) коефіцієнт структури позичкового капіталу;
- г) коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

За даними балансу підприємства розрахувати абсолютні та відносні показники фінансової стійкості, зробити висновки щодо типу фінансової стійкості.

Таблиця 12

Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості

Показник	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Відхилення
1. Власний капітал			
2. Забезпечення наступних витрат і платежів			
3. Необоротні активи			
4. Наявність власних оборотних коштів (1+2-3)			
5. Довгострокові зобов'язання			
6. Наявність власних і довгострокових позикових коштів для формування запасів і витрат (4+5)			
7. Поточні зобов'язання			
8. Доходи майбутніх періодів			
9. Загальна величина основних джерел коштів для формування запасів і витрат (6+7+8)			
10. Загальна величина запасів і витрат			
11. Надлишок (+), брак (-) власних оборотних коштів (4-10)			
12. Надлишок (+), брак (-) власних оборотних і довгострокових позикових коштів для формування запасів і витрат (6 - 10)			

13. Надлишок (+), брак (-) загальної величини основних джерел коштів для формування запасів і витрат (9-10)			
14. Трьохкомпонентний показник типу фінансової стійкості (1(ряд. 11), 2(ряд.12), 3(ряд.13))			

Поряд з абсолютними показниками фінансової стійкості доцільно розраховувати також сукупність відносних аналітичних показників — коефіцієнтів фінансової стійкості.

1. Коефіцієнт забезпечення запасів власними коштами розраховується відношенням суми власних оборотних коштів до матеріальних запасів.

За формою балансу в чисельнику буде різниця між розділом II активу балансу та розділом IV пасиву балансу, в знаменнику — сума рядків 100-140 розділу II активу балансу, тобто:

$$K_{мз} = \frac{\sum K_{во}}{ЗЗ} = \frac{\text{Пр. АБ} - \text{IVр. ПБ}}{\sum \text{рядків 100-140 Пр. АБ}},$$

де: $K_{мз}$ — коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними коштами;

$K_{во}$ — сума власних оборотних коштів;

ЗЗ — запаси і затрати.

$K_{мз}$ показує, якою мірою запаси і затрати покриті власними коштами і не потребують залучення позикових.

Даний коефіцієнт необхідно розглядати у взаємозв'язку із станом виробничих запасів. Якщо на підприємстві значні надлишкові запаси, то власні оборотні кошти не покривають їх повністю, тому коефіцієнт буде набагато менше одиниці.

За умови нестачі запасів для проведення нормальної виробничо-господарської діяльності підприємства коефіцієнт буде більше одиниці, але це не свідчить про стійкість фінансового стану. Нормальним явищем є рівень коефіцієнта 0,6-0,8. Деякі автори називають нижню критичну величину — 0,5.

2. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (власних коштів) розраховується як відношення власних оборотних коштів до власного капіталу: в чисельнику буде різниця між розділом II активу балансу та розділом IV пасиву балансу, в знаменнику — підсумок розділу I пасиву балансу, тобто:

$$K_{мвк} = \frac{\sum K_{во}}{ВК} = \frac{\text{Пр. АБ} - \text{IVр. ПБ}}{\text{Iр. ПБ}},$$

де $K_{мвк}$ — коефіцієнт маневреності власного капіталу;

ВК— власний капітал (підсумок розділу I пасиву балансу).

З фінансової точки зору, чим вище цей коефіцієнт, тим краще. Він характеризує ступінь мобілізації власного капіталу, показує, яка частина власного капіталу знаходиться в обігу для фінансування поточної діяльності підприємства, тобто в тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими засобами. Чим вище показник, тим краще фінансовий стан підприємства, забезпечується більш достатня гнучкість у використанні власних коштів господарюючого суб'єкта. Оптимальне значення дорівнює 0,5, на думку деяких авторів, — більше 0,3.

3. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів розраховується як відношення суми довгострокових залучених коштів до величини довгострокового капіталу:

$$K_{\text{дзк}} = \frac{\sum \text{ДЗК}}{\text{ДК}},$$

де $K_{\text{дзк}}$ — коефіцієнт довгострокового залучення коштів;

$\sum \text{ДЗК}$ — сума довгострокових залучених коштів (Ф. №1 р. 430 + р. 480);
 ДК — довгостроковий капітал (Ф. №1 р.380 + р. 430 + р. 480).

Характеризує структуру капіталу. Зростання цього показника є негативною тенденцією, яка означає, що підприємство починає все більше залежати від зовнішніх інвесторів.

4. Коефіцієнт стабільності структури оборотних коштів розраховується як відношення суми власних оборотних коштів до всієї сукупності оборотних коштів: в чисельнику буде різниця між розділом II активу балансу та розділом IV пасиву балансу, в знаменнику — підсумок розділу II активу балансу, тобто:

$$K_{\text{ссок}} = \frac{\sum K_{\text{во}}}{\text{ОК}} = \frac{\text{Пр. АБ} - \text{IVр. ПБ}}{\text{Пр. АБ}},$$

де $K_{\text{ссок}}$ — коефіцієнт стабільності структури оборотних коштів;
 ОК — оборотний капітал.

Використовується для оцінки власних оборотних коштів. Зростання цього показника є позитивною тенденцією.

5. Коефіцієнт виробничих фондів визначається відношенням вартості виробничих фондів (основних засобів, виробничих запасів та незавершеного виробництва) до валюти балансу:

$$K_{вф} = \frac{ВФ}{ВБ} ,$$

Вважається, що нормальне значення цього показника дорівнює 0,5–0,65. Якщо показник менший від нормального значення, слід вжити заходів щодо поповнення майна виробничого призначення.

6. Індекс постійного активу розраховується як відношення основного капіталу до власного капіталу:

$$I_{na} = \frac{ОсК}{ВК} = \frac{Ір. АБ}{Ір. ПБ} ,$$

де I_{na} — індекс постійного активу;
 $ОсК$ — основний капітал.

Використовується для характеристики стану основного капіталу, показує питому вагу основних засобів і позаоборотних активів у джерелах власних засобів.

7. Коефіцієнт накопичення амортизації розраховується як відношення суми амортизації (зносу) основних засобів і нематеріальних активів до первісної вартості основних засобів і нематеріальних активів, що амортизується:

$$K_{ам} = \frac{АМ}{ПВарт} ,$$

де $K_{ам}$ — коефіцієнт накопичення амортизації;
 $АМ$ — сума амортизації (зносу) основних засобів і нематеріальних активів;

$ПВарт$ — первісна вартість основних засобів і нематеріальних активів.

Цей коефіцієнт показує інтенсивність накопичення коштів для оновлення основного капіталу. Його величина залежить від терміну експлуатації основних засобів: чим він більший, тим вищий коефіцієнт. При оцінюванні накопичення амортизації слід визначати технічний стан засобів, який погіршується по мірі продовження терміну експлуатації. Необхідно також встановити, чи не є швидке зростання $K_{ам}$ результатом прискореної амортизації. Необхідно оцінювати і достатність накопичення амортизації для відновлювання і заміни основних засобів. При цьому зіставляється сума накопиченої амортизації з необхідною, розрахованою за даними про сучасну вартість основних засобів, що підлягають відновленню і заміні.

8. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів розраховується як відношення залишкової вартості основних засобів до сукупності усіх активів підприємства:

$$K_{p\text{вoз}} = \frac{\text{ЗВOЗ}}{\text{АП}} ,$$

де: $K_{p\text{вoз}}$ — коефіцієнт реальної вартості основних засобів;

ЗВOЗ — залишкова вартість основних засобів;

АП — сума активів підприємства.

Відображає питому вагу основних засобів у загальному капіталі підприємства.

9. Коефіцієнт мобільності розраховують як відношення оборотних активів підприємства до його необоротних активів:

$$K_{\text{мoб}} = \frac{\text{ОбА}}{\text{НА}} = \frac{\text{Пр. АБ}}{\text{Ір. АБ}} ,$$

Поєднання аналізу всіх наведених вище абсолютних і відносних показників фінансової стійкості допоможе об'єктивно відобразити реальну фінансову ситуацію, що склалася на підприємстві.

Таблиця 13

Аналіз відносних показників фінансової стійкості підприємства

Показник	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	Відхилення
1. Коефіцієнт забезпечення запасів власними коштами			
2. Коефіцієнт маневреності власного капіталу			
3. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів			
4. Коефіцієнт стабільності структури оборотних коштів			
5. Коефіцієнт виробничих фондів			
6. Індекс постійного активу			
7. Коефіцієнт накопичення амортизації			
8. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів			
9. Коефіцієнт мобільності			

РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

1. Оцінити фінансову стійкість підприємства та розрахувати коефіцієнти на підставі даних:

Показник	Тисяч г.о.
1. Власні кошти	200
2. Позикові кошти	150
3. Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	Визначити
4. Власні оборотні кошти	30
5. Коефіцієнт маневреності оборотних коштів	Визначити
6. Сума накопиченої амортизації	60
7. Первісна вартість майна	130
8. Коефіцієнт накопичення амортизації	Визначити
9. Вартість основних засобів	170
10. Вартість майна за підсумком балансу	350
11. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів та майна підприємства	Визначити
12. Кількість днів обороту оборотних коштів	15
13. Коефіцієнт обертання	10
14. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Визначити
15. Середня вартість оборотних коштів	150
16. Виручка від реалізації	3000
17. Коефіцієнт оборотність	20
18. Середня імобілізація коштів у розрахунки	460
19. Середній строк погашення дебіторської заборгованості	Визначити
20. Коефіцієнт обертання коштів у розрахунках (дебіторської заборгованості)	Визначити

2. Проаналізувати показники фінансової стійкості підприємства за даними таблиці:

Показник	На початок року	На кінець року
1. Коефіцієнт автономії	0,90	0,85
2. Коефіцієнт фінансової залежності	1,11	1,17
3. Коефіцієнт позикових коштів	0,11	0,17
4. Коефіцієнт покриття інвестицій	0,90	0,85
5. Коефіцієнт забезпечення поточних активів власними оборотними коштами	0,09	0,14
6. Коефіцієнт забезпечення матеріально-виробничих запасів власними оборотними коштами	0,14	0,18
7. Коефіцієнт співвідношення матеріально-виробничих запасів і власних оборотних коштів	6,7	5,6
8. Коефіцієнт покриття матеріально-виробничих запасів	0,68	0,58
9. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,01	0,03
10. Коефіцієнт маневреності функціонуючого капіталу	0,29	0,22
11. Індекс постійного активу	0,90	0,97
12. Коефіцієнт реальної вартості майна	0,95	0,92
13. Коефіцієнт накопичення амортизації	0,49	0,51

14. Коефіцієнт співвідношення поточних активів і майна	0,13	0,20
--	------	------

3. Визначити маневреність власних оборотних коштів, загальний коефіцієнт покриття, коефіцієнт критичної оцінки та коефіцієнт автономії (незалежності), зробити висновки. Дані в тис. грн:

Показник	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення
1. Власні кошти	55	50	
2. Майно підприємства	100	102	
3. Гроші	30	25	
4. Ринкові цінні папери	5	5	
5. Дебіторська заборгованість	20	28	
6. Активи	100	120	
7. Зобов'язання	30	45	
8. Поточні пасиви	70	78	
9. Функціонуючий капітал	70	78	

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ: «АНАЛІЗ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

ПИТАННЯ ДО РОЗГЛЯДУ

1. Теоретичні аспекти оцінки ділової активності суб'єктів господарювання.
2. Основні напрямки оцінки ділової активності підприємства.
3. Методика здійснення аналізу ділової активності підприємства.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Що характеризують показники ділової активності підприємства?
2. Яка головна мета аналізу ділової активності підприємства?
3. Подайте систему показників, що характеризують оцінку ділової активності підприємства.
4. Як визначається коефіцієнт оборотності мобільних засобів?
5. Як визначається коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних коштів?
6. Як визначається коефіцієнт оборотності готової продукції?
7. За якими якісними та кількісними критеріями здійснюється аналіз ділової активності підприємства?
8. Які показники використовуються для аналізу ефективності використання ресурсів підприємства?

9. З якою метою розраховуються коефіцієнти стійкості економічного зростання?

10. Що таке виробничий потенціал підприємства?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Показники ділової активності характеризують:

- а) результати й ефективність поточної основної виробничої діяльності;
- б) структуру капіталу;
- в) залежність підприємства від зовнішніх інвесторів;
- г) частину вартості запасів, що покривається власними оборотними коштами.

2. Який з нижченаведених показників не відноситься до групи показників ділової активності підприємства?

- а) продуктивність праці;
- б) оборотність коштів;
- в) період окупності власного капіталу;
- г) тривалість операційного циклу.

3. Коефіцієнт оборотності мобільних засобів розраховується:

- а) виручка від реалізації продукції / середня за період величина запасів і витрат за балансом + середня за період величина коштів, розрахунків та інших активів;
- б) виручка від реалізації продукції / середня за період величина коштів, розрахунків та інших активів;
- в) виручка від реалізації продукції / середня за період величина готової продукції;
- г) усі відповіді вірні.

4. Аналіз ділової активності здійснюється за такими якісними критеріями:

- а) широта ринку збуту продукції;
- б) наявність продукції, що поставляється на експорт;
- в) репутація підприємства, популярність у клієнтів;
- г) усі відповіді вірні.

5. Який показник ділової активності показує, за якими середніми темпами підприємство може розвиватися у майбутньому?

- а) коефіцієнт стійкості економічного зростання;
- б) чистий прибуток;
- в) оборотність капіталу;
- г) оборотність кредиторської заборгованості.

6. Який показник розраховується за формулою: виручка від реалізації / підсумок середнього балансу-нетто?

- а) коефіцієнт стійкості економічного зростання;

- б) оборотність капіталу;
- в) оборотність власного капіталу;
- г) фондвіддача.

7. Як розраховується показник оборотності запасів у обертах?

- а) собівартість реалізації / середні запаси;
- б) виручка від реалізації / середній розмір власного капіталу;
- в) виручка від реалізації / підсумок середнього балансу-нетто.

8. Який коефіцієнт визначає швидкість обороту мобільних засобів підприємства?

- а) коефіцієнт оборотності мобільних засобів;
- б) коефіцієнт стійкості економічного зростання;
- в) фондвіддача;
- г) оборотність запасів.

9. Зниження якого показника вказує про відносне збільшення виробничих запасів і незавершеного виробництва?

- а) коефіцієнт оборотності мобільних засобів;
- б) коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних коштів;
- в) коефіцієнт оборотності готової продукції.

10. Який показник іноді називають ресурсовіддачею?

- а) коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості;
- б) коефіцієнт оборотності авансованого капіталу;
- в) коефіцієнт стійкості економічного зростання;
- г) чистий прибуток.

РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

1. Фірма, що здійснює перевезення, винна АЗС, магазину, який торгує автомобілями, та центру техобслуговування відповідно 5, 10 і 6 тис. грн. У свою чергу, деякі клієнти не оплатили кілька рахунків на суму 3, 8, 12 та 5 тис. грн відповідно. Визначити коефіцієнт поточної заборгованості та оцінити стан розрахунків.

2. Здійсніть аналіз виконання плану та динаміки обсягу реалізації продукції по концерну «Світанок», якщо є така інформація:

Підприємство та його філії	Обсяг реалізації продукції, г.о.		
	За минулий рік	За звітний рік	
		За планом	За фактом
Головне підприємство	587 650	595 330	601 897
Філія №1 (м. Львів)	287 944	300 500	295 950
Філія №2 (м. Одеса)	478 642	500 000	547 689
Філія №3 (м. Керч)	317 944	385 650	410 970
Усього по підприємству	1 672 180	1 781 480	1 856 506

3. Здійснить факторний аналіз змін обсягу реалізації продукції. На підставі наданої інформації складіть баланс товарної продукції, г.о.

Показник	За планом	За фактом
1. Випуск товарної продукції	1 918 475	1 931 331
2. Залишок готової продукції на складі: на початок року на кінець року	186 044 127 613	133 443 99 641
3. Залишок товарів відвантажених: на початок року на кінець року	386 914 547 830	401 642 432 755
4. Списано продукції	34 510	77 514

4. Проаналізуйте собівартість товарної продукції концерну за рік, г.о.

Підприємство та його філії	За плановою собівартістю	За фактичною собівартістю
Головне підприємство	428 638	463 461
Філія № 1 (м. Львів)	246 410	266 355
Філія № 2 (м. Одеса)	390 000	471 013
Філія № 3 (м. Керч)	289 238	287 679
Усього	1 354 286	1 488 508

5. Визначити мінімальний обсяг реалізації продукції і виручки від реалізації для досягнення самоокупності за таких умов:

Ціна одиниці продукції — 5 г.о.

Обсяг реалізації за планом — 10000 шт.

Постійні витрати — 20000 г.о.

Змінні витрати — 24000 г.о.

6. За нижче наведеними даними визначити:

а) скільки відсотків прибутку зможе зберегти підприємство, коли виручка від реалізації скоротиться на 25%;

б) відсоток зниження виручки, за якого підприємство повністю залишиться без прибутку та знову опиниться на порозі рентабельності;

в) на скільки відсотків необхідно знизити постійні витрати, щоб при скороченні виручки на 25% та при значенні сили дії операційного важеля — 3, підприємство зберегло 75% очікуваного прибутку.

1. Валова маржа	450 млн грн
2. Постійні витрати	300 млн грн
3. Прибуток	150 млн грн

7. Підприємство «Астра» має 200 тис. у.о. акціонерного капіталу, оборотні кошти становлять 600 тис. у.о., прибуток — 90 тис. у.о. Визначити коефіцієнт обертання капіталу, рентабельність капіталу та рентабельність

обороту.

8. Підприємство має річну виручку від реалізації 250000 тис. грн, змінні витрати 180000 тис. грн, постійні витрати 100000 тис. грн, збиток 30000 тис. грн. Визначити умови для досягнення критичного обсягу реалізації.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ: «АНАЛІЗ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

ПИТАННЯ ДО РОЗГЛЯДУ

1. Завдання й джерела інформації аналізу фінансових результатів.
2. Система директ-кост як теоретична база аналізу витрат та оптимізації прибутку.
3. Факторний аналіз прибутку від реалізації продукції.
4. Аналіз показників рентабельності.
5. Оцінка резервів зростання прибутку.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Яка мета аналізу прибутковості та рентабельності підприємства?
2. Наведіть систему показників прибутковості й рентабельності підприємства.
3. Як визначається показник загальної рентабельності виробництва (рентабельність фондів)?
4. Як визначається показник рентабельності товарної продукції?
5. Як визначається показник рентабельності реалізованої продукції (рентабельність продажів)?
6. Як визначається показник рентабельності одиниці продукції?
7. Які етапи входять до методики факторного аналізу рентабельності?
8. Наведіть таблицю, що складається з метою аналізу рентабельності.
9. Які фактори впливають на рівень рентабельності одиниці продукції?
10. Які фактори впливають на рівень рентабельності виробництва?
11. Як розраховується коефіцієнт рентабельності усього капіталу підприємства?
12. Як розраховується коефіцієнт рентабельності основних засобів і інших позаоборотних активів?
13. Як розраховується коефіцієнт рентабельності власного капіталу?
14. Як розраховується коефіцієнт рентабельності перманентного капіталу?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Показники рентабельності:

- а) відносні характеристики фінансових результатів і ефективності діяльності підприємства;
- б) характеризують дохідність підприємства з різних позицій і групують їх згідно з інтересами учасників економічного процесу та ринкового обміну;
- в) характеризують кінцеві результати господарювання і визначають співвідношення між наявними та використаними ресурсами;
- г) це інструмент інвестиційної політики і ціноутворення;
- д) вірні відповіді а, б, в;
- є) усі відповіді вірні.

2. Загальна рентабельність виробництва (рентабельність фондів визначається:

- а) прибуток / середньорічна вартість основних фондів;
- б) $\text{прибуток} \times 100 / (\text{середньорічна вартість основних фондів} - \text{середньорічні залишки матеріальних оборотних коштів})$;
- в) $\text{прибуток} \times 100 / (\text{середньорічна вартість основних фондів} + \text{середньорічні залишки матеріальних оборотних коштів})$;
- г) прибуток / середній розмір позичкового капіталу.

3. Рентабельність реалізованої продукції (рентабельність продажів)

розраховується за формулою:

- а) $\text{прибуток} \times 100 / \text{виручка від реалізації продукції}$;
- б) $\text{товарна продукція у відпускних цінах} \times 100 / \text{собівартість товарної продукції}$;
- в) $\text{прибуток} \times 100 / \text{собівартість одиниці продукції}$;
- г) $\text{виручка від реалізації продукції} / \text{прибуток} \times 100$.

4. Рівень рентабельності одиниці продукції визначають 2 фактори:

- а) зміна продажної ціни та зміна собівартості;
- б) зміна фондомісткості та зміна коефіцієнта закріплення матеріальних оборотних коштів;
- в) зміна частки прибутку на 1 грн та зміна фондівіддачі основних виробничих фондів;
- г) вірної відповіді не має.

5. Який коефіцієнт рентабельності відображає ефективність використання всього майна підприємства:

- а) рентабельність продажів;
- б) рентабельність власного капіталу;
- в) рентабельність перманентного капіталу;
- г) рентабельність усього капіталу фірми.

6. Динаміка якого показника впливає на рівень котирування акцій:

- а) рентабельність власного капіталу;
- б) рентабельність усього капіталу фірми;
- в) рентабельність продажів.

7. Зменшення якого показника свідчить про зниження цін при постійних витратах на виробництво продукції:

- а) рентабельність власного капіталу;
- б) рентабельність усього капіталу фірми;
- в) рентабельність продажів;
- г) період окупності власного капіталу.

8. Як розраховується рівень рентабельності виробництва:

- а) балансовий прибуток / середньорічна вартість виробничих фондів;
- б) середньорічна вартість виробничих фондів / балансовий прибуток;
- в) балансовий прибуток / середньорічна вартість основних фондів.

9. Рентабельність одиниці продукції визначається:

- а) $\text{прибуток} \times 100 / \text{виручка від реалізації продукції}$;
- б) $\text{товарна продукція у відпускних цінах} \times 100 / \text{собівартість товарної продукції}$;
- в) $\text{прибуток} \times 100 / \text{собівартість одиниці продукції}$;
- г) $\text{виручка від реалізації продукції} / \text{прибуток} \times 100$.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

За даними форми 2 «Звіт про фінансові результати» провести аналіз фінансових результатів підприємства, заповнити таблиці 15, 16, 17, 19 і зробити аналітичні висновки.

Алгоритм формування чистого прибутку наведено в таблиці 14.

Таблиця 14

Формування чистого прибутку підприємства

Показник	Код рядка в Звіті	Алгоритм розрахунку
1	2	3
1. Дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг)	010	
2. Податок на додану вартість	015	
3. Акцизний збір	020	
4. Інші вирахування з доходу	030	
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг)	035	010-015-020-030
6. Собівартість реалізованої продукції	040	
7. Валовий:		035 - 040
прибуток	050	
збиток	055	
8. Інші операційні доходи	060	
9. Адміністративні витрати	070	

10. Витрати на збут	080	
11. Інші операційні витрати	090	
12. Фінансові результати від операційної діяльності		050 (055) + 060 – 070 – 080 – 090
прибуток	100	
збиток	105	
13. Дохід від участі в капіталі	110	
14. Інші фінансові доходи	120	
15. Інші доходи	130	
16. Фінансові витрати	140	
17. Втрати від участі в капіталі	150	
18. Інші витрати	160	
19. Фінансові результати від звичайної діяльності (до оподаткування)		100 (105) + 110 + 120 + 130 – 140 – 150 – 160
прибуток	170	
збиток	175	
20. Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	30% від р.170
21. Фінансові результати від звичайної діяльності		170 – 180
прибуток	190	
збиток	195	
22. Надзвичайні:		
доходи	200	
витрати	205	
23. Податки з надзвичайного прибутку	210	
24. Чистий:		190 (195) + 200 – 205 – 210
прибуток	220	
збиток	225	

Таблиця 15

Фінансові результати

Показник	Період		Відхилення	
	Звітний	Базовий	тис. грн	%
1	3	4	5	6
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції				
2. Собівартість реалізованої продукції				
3. Валовий прибуток				
4. Інші операційні доходи				
5. Адміністративні витрати				
6. Витрати на збут				
7. Інші операційні витрати				
8. Прибуток від операційної діяльності				
9. Інші фінансові доходи				
10. Інші доходи				
11. Фінансові витрати				
12. Інші витрати				
13. Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування				
14. Податок на прибуток				
15. Чистий прибуток				

Структуру прибутку від звичайної діяльності проаналізувати за допомогою алгоритму таблиці 16.

Таблиця 16

Структура прибутку від звичайної діяльності

Показник	Період	Частка, % за період
----------	--------	---------------------

	Звітний	Базовий	Звітний	Базовий	
2	3	4	5	6	7
1. Прибуток від операційної діяльності					гр. 5 — гр. 6
2. Дохід від участі в капіталі					гр. 5 — гр. 6
3. Інші фінансові доходи					гр. 5 — гр. 6
4. Інші доходи					гр. 5 — гр. 6
5. Фінансові витрати					гр. 5 — гр. 6
6. Втрата від участі в капіталі					гр. 5 — гр. 6
7. Інші витрати					гр. 5 — гр. 6
8. Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування			100	1.00	*

17. Аналіз використання чистого прибутку провести за допомогою таблиці

Таблиця 17

Використання чистого прибутку

Показник	План	Факт	Відхилення
1. Чистий прибуток			
2. Виплати на оплату праці за рахунок прибутку			
3. Реінвестовано прибутку			
4. Інші вкладення та використання прибутку			

Таблиця 18

Основні показники рентабельності

Показник	Формула для розрахунку	Джерело інформації
1. Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності	Прибуток від звичайної діяльності	Ф. №2, р. 190
	Активи	Ф. №1, р. 280
2. Рентабельність капіталу за чистим прибутком	Чистий прибуток	Ф. №2, р. 220
	Загальний капітал	Ф. №1, р. 280
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток	Ф. №2, р. 220
	Власний капітал	Ф. №1, р. 380
3. Рентабельність виробничих фондів (загальна рентабельність)	Чистий прибуток	Ф. №2, р. 220
	Виробничі фонди	Ф. №1, р. 030 + + р. 100 + р. 120
4. Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	Прибуток від реалізації	Ф. №2, р. 050 – р. 070 – р. 080
	Виручка	Ф. №2, р. 035
5. Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності	Прибуток від операційної діяльності	Ф. №2, р. 100
	Виручка	Ф. №2, р. 035
6. Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	Чистий прибуток	Ф. №2, р. 220
	Виручка	Ф. №2, р. 035

Таблиця 19

Основні показники рентабельності

Показник	Базовий період	Звітний період	Відхилення
1. Рентабельність активів за валовим прибутком			

2. Рентабельність активів за прибутком від операційної діяльності			
3. Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності			
4. Рентабельність капіталу за чистим прибутком			
5. Рентабельність власного капіталу за чистим прибутком			
6. Рентабельність виробничих фондів за чистим прибутком (загальна рентабельність)			
7. Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації			
8. Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності			
9. Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком			

РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

1. Підприємство виготовляє запчастини до автомобілів — масляні фільтри — і реалізує їх по 10 г.о. за фільтр. Змінні витрати на одиницю продукції — 3,6 г.о. Квартальний обсяг продажу— 250 тис. шт. Постійні витрати підприємства становлять 975000 г.о. Поріг рентабельності перейдено. Надходить комерційна пропозиція продати додатково 20 тис. фільтрів по 5,25 г.о. Виконання цього замовлення пов'язано зі зростанням змінних витрат на 72 тис. г.о. Постійні витрати не змінюються. Чи варто прийняти пропозицію?

2. Фірма «Пошук» випускає каркаси. Виробничі витрати — 120 грн/шт., змінні витрати на збут — 14 грн/шт., середні постійні витрати — 8 грн/шт. Фірма випускає 10000 каркасів, ціна — 200 грн/шт. До фірми надходить пропозиція на закупівлю 5000 каркасів. Якщо фірма прийме цю пропозицію, то постійні витрати зростуть на 10 тис. грн, що змусить відмовитись від виготовлення 2000 шт. каркасів в основному виробництві. Оцінити мінімально прийнятну ціну каркасів за отриманим замовленням, яка б забезпечила одержання прибутку на вже досягнутому фірмою рівні.

3. Визначити резерви зростання прибутку за рахунок збільшення обсягу реалізації продукції і за рахунок зниження собівартості продукції на підставі таких даних:

					Резерви збільшення суми прибутку за рахунок
--	--	--	--	--	---

Вид продукції	Можливий обсяг реалізації, шт.	Резерви збільшення обсягу реалізації, шт.	Резерв зниження собівартості продукції, грн	Фактична сума прибутку за 1 шт., грн	збільшення обсягу реалізації, тис. грн	зниження собівартості продукції, тис. грн
А	50 440	1940	20	70	Визначити	Визначити
Б	55 100	2 100	12	98	Визначити	Визначити
В	32 240	1740	10	179	Визначити	Визначити
Г	26 658	1058	13	205	Визначити	Визначити
Усього	—	—	—	—	Визначити	Визначити

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ «АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

ПИТАННЯ ДО РОЗГЛЯДУ

1. Сутність та класифікація інвестицій та інвестиційної діяльності.
2. Методологія оцінки реальних інвестицій.
3. Методологія оцінки реальних інвестицій.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Яка головна мета аналізу інвестиційної діяльності підприємств?
2. Визначте головні етапи аналізу інвестиційної діяльності підприємств.
3. Перерахуйте основні методи, що використовуються в аналізі інвестиційної діяльності підприємств.
4. У чому полягає сутність методу розрахунку чистого приведеного ефекту?
5. У чому полягає сутність методу розрахунку індексу рентабельності інвестицій?
6. У чому полягає сутність методу розрахунку норми рентабельності інвестицій?
7. У чому полягає сутність методу визначення строку окупності інвестицій?
8. У чому полягає метод розрахунку коефіцієнта ефективності інвестицій?
9. Розгляньте на прикладах застосування згаданих вище методів оцінки

інвестиційних проектів.

10. Як здійснюють аналіз альтернативних інвестиційних проектів?

11. Як здійснюють порівняльний аналіз проектів різної тривалості?

10. Як здійснюють аналіз інвестиційних проектів в умовах інфляції та ризику?

11. У чому полягає сутність аналізу проектів на основі імітаційної моделі оцінки ризику?

12. У чому полягає сутність аналізу проектів на основі методики зміни грошового потоку?

13. У чому полягає сутність оптимізації розподілу інвестицій по декількох проектах на основі просторової оптимізації?

14. У чому полягає сутність оптимізації розподілу інвестицій по декількох проектах на основі часової оптимізації?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. *Методи, що використовуються в аналізі інвестиційної діяльності, можна розподілити на групи:*

- а) засновані на дисконтованих оцінках;
- б) засновані на оцінках зовнішніх аналітиків;
- в) засновані на облікових оцінках;
- г) вірні відповіді а, в.

2. *Який метод ґрунтується на зіставленні величини вихідної інвестиції (IC) із загальною сумою дисконтованих чистих грошових надходжень, що генеруються нею протягом прогнозованого терміну?*

- а) метод визначення строку окупності інвестицій;
- б) метод розрахунку чистого приведенного ефекту;
- в) метод розрахунку індексу рентабельності інвестицій;
- г) метод розрахунку норми рентабельності інвестицій.

3. *У якому випадку інвестиційний проект треба прийняти, застосовуючи метод розрахунку норми рентабельності інвестицій?*

- а) $IRR > CC$;
- б) $IRR < CC$;
- в) $IRR = CC$.

4. *Якщо менеджеру необхідно зробити вибір з кількох можливих для реалізації інвестиційних проектів, то він повинен виконати:*

- а) порівняльний аналіз проектів різної тривалості;
- б) аналіз альтернативних проектів;
- в) аналіз проектів в умовах інфляції;
- г) аналіз проектів в умовах ризику.

5. Які типи оптимізації розподілу інвестицій виділяють за такими проектами:

- а) просторова оптимізація;
- б) оптимізація у часі;
- в) оптимізація альтернативних проектів;
- г) вірні відповіді а, б;
- д) вірні відповіді в, г.

6. Причини, що обумовлюють необхідність інвестицій:

- а) відновлення наявної матеріально-технічної бази;
- б) освоєння нових видів діяльності;
- в) погашення заборгованості перед кредиторами;
- г) вірні відповіді а, в;
- д) вірні відповіді а, б, в.

7. Зміст показника норми рентабельності при аналізі ефективності планових інвестицій означає:

- а) IRR показує максимально допустимий відносний рівень витрат, що асоціюються з даним проектом;
- б) IRR відбиває прогнозну оцінку зміни економічного потенціалу підприємства у випадку прийняття розглянутого проекту;
- в) IRR дає ймовірну оцінку приросту капіталу підприємства у випадку прийняття проекту.

8. Яке з перелічених тверджень є невірним, коли мова йде про оптимізацію в часі:

- а) загальна сума фінансових ресурсів, доступних для фінансування в плановому році, обмежена зверху;
- б) є кілька доступних інвестиційних проектів, що через обмеженість фінансових ресурсів не можуть бути реалізовані в плановому році одночасно, однак у наступному році вони можуть бути реалізовані;
- в) потрібно скласти інвестиційний портфель, що максимізує сумарне можливе зростання капіталу.

РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

1. Проект потребує інвестицій у розмірі 160000 г.о. Передбачається отримання щорічних доходів у розмірі 30000 г.о. протягом 15-ти років.

Необхідно оцінити доцільність такої інвестиції, якщо коефіцієнт дисконтування дорівнює 15%.

2. Аналізуються чотири проекти, причому А і В, а також Б і Г взаємовиключні проекти. Складіть можливі комбінації проектів та виберіть оптимальну.

	IC	NPV	IRR
--	----	-----	-----

А	600	65	25%;
Б	800	29	14%;
В	400	68	20%;
Г	280	30	9%.

3. Підприємство розглядає доцільність придбання нової технологічної лінії. На ринку інноваційної продукції є два відповідні проекти з такими параметрами:

	П1	П2
Ціна проекту	9 500	13 000
Річний дохід	2 100	2 250
Термін експлуатації	8 років	12 років
Ліквідаційна вартість	500	800
Норма прибутку	11%	11%.

Обґрунтуйте доцільність придбання того чи іншого проекту.

4. Обсяг інвестиційних можливостей компанії обмежений 60000 г.о.

Є можливість вибору з таких п'яти проектів:

	<i>IC</i>	<i>IRR</i>	<i>NPV</i>
А	25 000	15,3 %	2 435
Б	10 000	18,7 %	1642
В	15 000	22,5 %	3 019
Г	50 000	14,6 %	2 916
Д	35 000	17,4%	4477

Ціна капіталу, що очікується, 11%. Сформууйте оптимальний портфель за критеріями: а) *NPV*, б) *IRR*, в) *PL*

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ: «АНАЛІЗ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

ПИТАННЯ ДО РОЗГЛЯДУ

1. Сутність кредитоспроможності та необхідність її оцінювання.
2. Оцінка кредитоспроможності позичальника.
3. Система показників, що характеризують фінансовий стан позичальника, та методика її оцінювання.
4. Визначення класу позичальника.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Що таке кредит?
2. У чому полягає сутність кредитоспроможності підприємства і яка мета її визначення?
3. Як здійснюється аналіз кредитоспроможності клієнта (позичальника)?
4. Як виконується розрахунок показників, що визначають ринкову позицію позичальника?
5. Як здійснюється аналіз показників, що визначають ринкову позицію позичальника?
6. Назвіть показники, що характеризують кредитоспроможність підприємства-позичальника.
7. Наведіть показники, що характеризують кредитну надійність підприємства.
8. За якою схемою здійснюється аналіз класів, що характеризують надійність підприємства-позичальника?
9. Який порядок визначення інтегрованого показника щодо кредитоспроможності підприємства?
10. Як визначається оборотність кредиторської заборгованості?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. *Кредит – це:*
 - а) економічні відносини між юридичними та фізичними особами та державами за умов перерозподілу вартості на засадах повернення і, як правило, з виплатою відсотка;
 - б) сума перевищення видатків держави над його доходами;
 - в) здатність задовольняти найменш інтенсивну потребу;
 - г) вірної відповіді не має.
2. *Оцінювання фінансового стану позичальника для визначення його кредитоспроможності виконується таким чином:*
 - а) обчислення значень показників, що характеризують фінансовий стан позичальника;
 - б) обчислення та узагальнення показників і визначення класу надійності позичальника;
 - в) обчислення значень показників, що характеризують ліквідність та платоспроможність підприємства-позичальника;
 - г) вірні відповіді а, б;
 - д) вірні відповіді а, в.
3. *Який коефіцієнт, що характеризує оцінку кредитоспроможності підприємства, визначає наявність, обсяг та якість забезпечення повернення кредиту?*
 - а) коефіцієнт маневреності власних коштів;

- б) коефіцієнт забезпечення кредиту;
- в) коефіцієнт автономії;
- г) коефіцієнт ліквідності.

4. Коефіцієнт загальної ліквідності позичальника:

- а) характеризує, наскільки короткострокові зобов'язання можуть бути негайно погашені грошовими коштами та цінними паперами;
- б) указує частку залучених коштів у розрахунку на 1 грн власних коштів позичальника;
- в) характеризує, наскільки обсяг поточних зобов'язань за кредитами і розрахунками може бути погашений за рахунок усіх мобілізованих оборотних активів, та чи здатний позичальник взагалі розрахуватися по своїх боргових зобов'язаннях;
- г) показує частку власних коштів у загальній сумі заборгованості підприємства.

5. Скільки класів виділяють в залежності від стану платоспроможності, фінансової стійкості, солідності та можливості виконувати свої зобов'язання підприємством-позичальником ?

- а) 5;
- б) 6;
- в) 3;
- г) 4.

6. Що може бути об'єктом кредитної угоди?

- а) гроші або матеріальні цінності;
- б) позичальник або кредитор;
- в) нематеріальні цінності.

7. Коефіцієнт забезпечення кредиту визначається:

- а) виручка від реалізації за рік / середня валюта балансу;
- б) вартість застави / сума кредиту та відсотків;
- в) виручка від реалізації за рік / середня дебіторська заборгованість;
- г) виручка від реалізації за звітний період / обсяг виробництва за звітний період.

8. Яке нормативне значення коефіцієнта фінансової стійкості позичальника:

- а) не менше 0,2;
- б) не менше 0,5;
- в) не більше 0,2;
- г) не більше 0,5.

9. Який показник визначає можливість погашення за рахунок усіх мобілізованих оборотних активів поточних зобов'язань за кредитами і розрахунками, та чи здатний позичальник узагалі розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями?

- а) коефіцієнт ліквідності;

- б) коефіцієнт загальної ліквідності;
- в) коефіцієнт фінансової залежності;
- г) коефіцієнт автономності.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ: «КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА»

ПИТАННЯ ДО РОЗГЛЯДУ

1. Поняття, мета організації та проведення комплексного фінансового аналізу.
2. Методологія організації комплексного фінансового аналізу.
3. Поняття та причини виникнення банкрутства.
4. Основні цілі та значення аналізу ймовірності банкрутства підприємства.
5. Аналіз ймовірності банкрутства.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Яка головна мета комплексного фінансового аналізу прибутковості (рентабельності) підприємства?
2. Визначте головні етапи комплексного фінансового аналізу прибутковості (рентабельності) підприємства.
3. Визначте в чому полягає сутність та алгоритм методики комплексної оцінки ефективності господарської діяльності.
4. Наведіть схему факторів, показників і кінцевих результатів інтенсифікації та ефективності господарської діяльності.
5. Як проводиться розрахунок динаміки якісних показників використання ресурсів?
6. Як проводиться розрахунок показників інтенсифікації використання ресурсів?
7. Як проводиться розрахунок показників інтенсифікації виробництва?
8. Як проводиться розрахунок показників співвідношення приросту ресурсу у розрахунку на один відсоток приросту обсягу виробництва.
9. Як проводиться розрахунок частки впливу інтенсивності на приріст обсягу виробництва продукції?
10. Як проводиться розрахунок відносної економії ресурсів?
11. Як проводиться розрахунок комплексної оцінки всебічної інтенсифікації виробництва?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Головною метою комплексного фінансового аналізу є:
- а) визначення факторів подальшого зниження собівартості;
 - б) визначення загальної рейтингової оцінки фінансового стану підприємства та рейтингу кожної з складових, які його визначають;
 - в) визначення факторів подальшого економічного зростання.
2. Головними етапами комплексного фінансового аналізу прибутковості є:
- а) розрахунок динаміки якісних показників використання ресурсів; розрахунок співвідношення приросту ресурсу в розрахунку на один відсоток приросту обсягу виробництва; розрахунок частки впливу інтенсивності на приріст обсягу виробництва продукції; розрахунок відносної економії ресурсів; розрахунок комплексної оцінки всебічної інтенсифікації;
 - б) розрахунок динаміки якісних показників використання ресурсів; розрахунок відносної економії ресурсів; розрахунок комплексної оцінки всебічної інтенсифікації;
 - в) розрахунок показників прибутковості; розрахунок показників динамічності; розрахунок показників ефективності використання економічного потенціалу.
3. Сутність методики комплексної оцінки ефективності господарської діяльності полягає у такому:
- а) збір і аналітична обробка вихідної інформації за період часу, що оцінюється; обґрунтування системи показників, які використовуються для рейтингової оцінки фінансового стану, рентабельності й ділової активності підприємства, а також їхня класифікація, розрахунок підсумкового показника рейтингової оцінки; визначення місця підприємства за рейтингом;
 - б) визначення показників ліквідності;
 - в) визначення стану підприємства на ринку цінних паперів;
 - г) визначення продуктивності праці.
4. Вихідні показники для рейтингової оцінки підприємства за даними публічної звітності:
- а) показники оцінки прибутковості господарської діяльності; показники оцінки ефективності управління; показники оцінки ділової активності; показники оцінки ліквідності та ринкової стійкості;
 - б) загальна рентабельність, чиста рентабельність, рентабельність власного капіталу, загальна рентабельність виробничих фондів.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Використовуючи розрахунки попередніх індивідуальних завдань напишіть генеральну аналітичну записку, в якій надайте ґрунтовну характеристику підприємству та рекомендації щодо подальшого ефективного функціонування.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ»

Критерії оцінки знання теоретичних питань

10 балів — студент дає обґрунтовані, глибокі та теоретично правильні відповіді на поставлені питання; демонструє здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, робити логічні висновки та узагальнення; здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; використовує фактичні та статистичні дані, які підтверджують відповідь на питання; демонструє знання законодавчих та нормативних актів України, підручників, посібників.

5 балів — студент володіє знаннями матеріалу на рівні вимог, наведених вище, але, розкриваючи суть питань, припускається незначних помилок у формулюванні термінів і категорій, використанні цифрового матеріалу, посиланні на конкретні періоди й дати; викладає суть питання недостатньо глибоко.

0 балів — студент зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно. У відповіді бракує необхідних доказів та аргументів. Зроблені висновки є помилковими. Відповідаючи, студент значно ухиляється від теми, що свідчить про нерозуміння ним поставленого питання. Так само оцінюється відповідь, яка повністю збігається з текстом підручника, конспекту або з відповіддю іншого студента на таке саме питання.

Критерії оцінки розв'язання задач

10 балів — студент дає повну, вичерпну відповідь, яка складається з правильного арифметичного результату; доцільного і логічного теоретичного обґрунтування виконаних розрахунків; правильних посилань (за необхідності) на відповідні законодавчі чи нормативні акти.

5 балів — студент або розв'язав задачу без теоретичного обґрунтування виконаних розрахунків, або зробив теоретичне обґрунтування, вибрав правильний порядок розв'язання, але припустився арифметичної помилки в розрахунках.

0 балів — студент або зовсім не розв'язав задачі, або розв'язав її помилково, або опис та розв'язок є повністю ідентичними опису і розв'язку задачі іншим студентом.

Критерії оцінки тестових завдань

Кожне тестове завдання оцінюється як окреме питання білета в такий спосіб.

10 балів — студент дав правильну відповідь на 4 (чотири) або 5 (п'ять) питань тестового завдання.

5 балів — студент дав правильну відповідь на 2 (два) або 3 (три) питання тестового завдання.

0 балів — студент не дав правильних відповідей на жодне питання тестового завдання або відповів правильно лише на одне з них.

Загальне оцінювання результатів екзаменування

Оцінювання знань студентів здійснюється за стобальною системою з дальшим її переведенням у традиційну п'ятибальну систему. В екзаменаційній відомості проставляють підсумки за обома системами.

Переведення даних стобальної системи в п'ятибальну здійснюється так:

відмінно — 85—100 балів;

добре — 65—80 балів;

задовільно — 50—60 балів;

незадовільно — до 50 балів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 592с.
2. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента: В 2 т.- К.: Ника-Центр; Эльга, 2000. – 512с.
3. Деева Н.М., Дедіков О.І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 328 с.
3. Ковалев В.В. Финансовый анализ. Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. – М: Финансы и статистика, 1998. – 512 с.
4. Павловська О. В. , Притуляк Н. М. , Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.- К.: КНЕУ, 2002. – 388 с.
5. Фінанси підприємств: Підручник / Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 4-те вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2005. – 546 с.
6. Шеремет А. Д. , Негашев Е. В. Методика финансового анализа: Учеб. пособие.- М.: ИНФРА - М, 1999. – 172 с.
7. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2005. – 160 с.
8. Шиян Д. В., Строченко Н. І. Фінансовий аналіз: Навч. посібн.- К.: Видавництво А. С. К. , 2003. – 240 с.

Додаткова

1. Артеменко В. Г., Белледер М.В. Финансовый анализ: Учебное пособие. – М.: ДИС, НГАЄиУ,1997. – 128 с.
2. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом.- М.: Финансы и статистика, 2000. – 112 с.
3. Бочаров В. В. Финансовый анализ. – СПб, 2002. – 240 с.
4. Ковалев В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры. М.:Финансы и статистика, 2002. – 560 с.
5. Кондраков Н.П. Основы финансового анализа. – М.: Главбух, 1998. – 315 с.
6. Русак Н. А., Русак В. А.Финансовый анализ субъекта хозяйствования. – Минск: «Высшая школа», 1997. – 309 с.
7. Салига С.Я., Дацій Н.В., Корецька С.О., Нестеренко Н.В., Салига К.С. Фінансовий аналіз. Навч.посіб. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 210с.
8. Селезнева Н.Н., Ионова А. Ф. Финансовый анализ: Учеб. пособие. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 479 с.
9. Фаріон І. Д., Захарків Т. Д. Фінансовий аналіз. Навч. посіб. – Тернопіль, 2000. – 318 с.
10. Шило В.П., Верхоглядова Н.І., Ільїна С.Б., ТемченкоА.Г., Брадул О.М.Аналіз фінансового стану виробничої та комерційної діяльності підприємства. Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 240 с.

ЗМІСТ СТАТЕЙ ФОРМ ЗВІТНОСТІ
(Інформація для обміркування)

Додаток 1

I. Необоротні активи

Коди рядків 010, 011, 012— «Нематеріальні активи». У статті відображається вартість об'єктів, які віднесені до складу нематеріальних активів згідно з відповідними положеннями (стандартами). У цій статті наводяться окремо первісна та залишкова вартість нематеріальних активів, а також нарахована у встановленому порядку сума зносу. Залишкова вартість визначається як різниця між первісною вартістю і сумою зносу, яка наводиться в дужках.

Код рядка 020 — «Незавершене будівництво». У статті відображається вартість незавершених капітальних інвестицій у будівництво, створення, виготовлення, реконструкцію, модернізацію, придбання необоротних активів (включаючи необоротні матеріальні активи, призначені для заміни діючих, і устаткування для монтажу), що здійснюються підприємством, а також фінансові платежі для фінансування капітального будівництва.

Коди рядків 030, 031, 032 — «Основні засоби». У статті наводиться вартість власних та отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів згідно з відповідними положеннями (стандартами). Наводиться також вартість інших необоротних матеріальних активів.

Наводяться також окремо первісна (переоцінена) вартість, сума зносу основних засобів (у дужках) та їх залишкова вартість. До підсумку балансу включається залишкова вартість, яка визначається як різниця між первісною (переоціненою) вартістю основних засобів і сумою їх зносу на дату балансу.

Коди рядків 040, 045 — «Довгострокові фінансові інвестиції». У статті відображаються фінансові інвестиції на період більше одного року, а також усі інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент. Окремо виділені фінансові інвестиції, які, згідно з П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» обліковуються за методом участі в капіталі (що відповідає МСБО), і окремо вказуються інші фінансові інвестиції.

Код рядка 050— «Довгострокова дебіторська заборгованість». У статті відображається заборгованість фізичних та юридичних осіб, яка буде погашена після 12 місяців з дати балансу, наприклад, заборгованість орендаря за фінансовою орендою. Довгострокова дебіторська заборгованість оцінюється за дисконтовою вартістю майбутніх платежів, які очікуються для погашення цієї заборгованості.

Код рядка 060 — «Відстрочені податкові активи». У статті відображається сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню в наступних періодах внаслідок виникнення тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки.

Відстрочений податковий актив виникає в тому випадку, коли податок на прибуток, визначений згідно з обліковою політикою підприємства, менший за податок на прибуток, визначений за чинним законодавством.

Код рядка 070— «Інші необоротні активи». У статті відображаються всі інші необоротні активи, які не є нематеріальними активами, основними засобами, довгостроковими фінансовими інвестиціями, довгостроковою дебіторською заборгованістю та відстроченими податковими активами.

II. Оборотні активи

Код рядка 100 — «Виробничі запаси». У статті показується вартість запасів сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для доживання в ході нормального операційного циклу.

Код рядка 110 — «Тварини на вирощуванні та відгодівлі». У статті відображається вартість дорослих тварин на відгодівлі і в нагулі, птиці, звірів, кроликів, дорослих тварин, вибрактованих із основного стада для реалізації, та молодняка тварин.

Код рядка 120 — «Незавершене виробництво». У статті показуються витрати на незавершене виробництво і незавершені роботи (послуги), а також вартість напівфабрикатів власного виробництва.

Код рядка 130 — «Готова продукція». У статті показуються запаси виробів, на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками і відповідають технічним умовам та стандартам. Продукція, яка не відповідає наведеним вимогам (крім браку), та роботи, які не прийняті замовником, показуються в складі незавершеного виробництва.

Код рядка 140 — «Товари». У статті показується без суми торгових націнок вартість товарів, які придбані підприємствами для наступного продажу.

Код рядка 150 — «Векселі одержані». У статті показується заборгованість покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), виконані роботи та надані послуги, яка забезпечена векселями.

Коди рядків 160, 161, 162 — «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги» (160 — чиста реалізаційна вартість, 161 — первісна вартість, 162 — резерв сумнівних боргів). У статті відображається заборгованість покупців або замовників за реалізовану їм продукцію й товари для перепродажу (крім заборгованості, яка забезпечена векселем), виконані роботи та надані послуги. У підсумок балансу включається чиста реалізаційна вартість, яка визначається шляхом вирахування з дебіторської заборгованості й резерву сумнівних боргів. Сума резерву сумнівних боргів наводиться в дужках.

Коди рядків 170, 180, 190, 200 — «Дебіторська заборгованість за розрахунками». Статті вказується заборгованість фінансових і податкових органів, пов'язаних сторін, заборгованість із внутрішньовідомчих розрахунків, яка відображається в складі обігових активів і не може бути включена до інших статей. Отже, очевидно є необхідність коригування

цього результату на очікувану суму несплати боргів. Дебіторська заборгованість за розрахунками виникає по переплачених податках, зборах та інших платежах до бюджету, виданих авансах, нарахованих дивідендах, відсотках, роялті тощо, які очікуються до надходження.

Код рядка 170 — «Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом». У статті показується дебіторська заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету.

Код рядка 180 — «Дебіторська заборгованість за виданими авансами». У статті показується сума авансів, наданих іншим підприємствам у рахунок наступних платежів,

Код рядка 190 — «Дебіторська заборгованість з нарахованих доходів». У статті показується сума нарахованих дивідендів, відсотків, роялті тощо, що підлягають надходженню.

Код рядка 200 — «Дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків». У статті показується заборгованість пов'язаних сторін та дебіторська заборгованість із внутрішньовідомчих розрахунків.

Код рядка 210 — «Інша поточна дебіторська заборгованість». У статті показуються всі види дебіторської заборгованості, які не входять до інших статей дебіторської заборгованості (за товари, роботи, послуги та дебіторської заборгованості по розрахунках) і яка відображається в складі обігових активів. Це, зокрема, заборгованість працівників підприємства по інших операціях, наприклад, за товари, придбані в кредит, або за отриманими від підприємства позиками.

Код рядка 220 — «Поточні фінансові інвестиції». У статті відображені фінансові інвестиції на строк, що не перевищує один рік, які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент (крім інвестицій, які є еквівалентами грошових коштів). Згідно з МСБО 25 «Облік інвестицій» та відповідним П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», поточна фінансова інвестиція — це інвестиція, що легко реалізується та призначається для утримання протягом терміну, що не перевищує один рік).

Коди рядків 230, 240 — «Грошові кошти та їх еквіваленти». У статті відображаються кошти в касі, на поточних та інших рахунках у банках, у дорозі, у формі грошових документів, формі виставлених акредитивів, які можуть бути використані для поточних операцій, а також еквіваленти грошових коштів. У цій статті окремо наводяться кошти в національній (код рядка 230) та іноземній (код рядка 240) валютах.

Код рядка 250 — «Інші оборотні активи». Стаття балансу відображає вартість обігових активів, які не можуть бути включені до складу статей «Запаси», «Векселі одержані», «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги», «Дебіторська заборгованість по розрахунках», «Інша дебіторська заборгованість», «Поточні фінансові інвестиції», «Грошові кошти та їх еквіваленти».

III. Витрати майбутніх періодів

Код рядка 270 — «Витрати майбутніх періодів». По статті можуть відображатися як обігові, так і необігові активи, а саме: витрати, які стосуються наступного облікового періоду, та ті, що будуть віднесені на пізніші періоди. Якщо підприємство здійснило в звітному періоді і ті й інші витрати, то в балансі їх слід відображати окремо, якщо їх величина суттєва.

Код рядка 300 — «Статутний капітал». У статті наводиться зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства. Підприємства, для яких не передбачена фіксована сума статутного капіталу, відображають у цій статті суму, фактичного внеску власників до статутного капіталу, підприємства.

Код рядка 310 — «Пайовий капітал». У статті наводиться сума пайових внесків членів спілок та інших підприємств, що передбачена установчими документами.

Код рядка 320 — «Додатковий вкладений капітал». У статті акціонерні товариства показують суму, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість. Інші підприємства відображають у цій статті суму; капіталу, який вкладено засновниками понад статутний капітал.

Код рядка 330 — «Інший додатковий капітал». У статті відображаються сума до оцінки необоротних активів, вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших юридичних або фізичних осіб, та інші види додаткового капіталу.

Код рядка 340 — «Резервний капітал». У статті наводиться сума резервів, створених, відповідно до чинного законодавства або установчих документів, за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

Код рядка 350 — «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)». У статті відображається або сума прибутку, або сума непокритого збитку. Сума непокритого збитку наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу.

Код рядка 360 — «Неоплачений капітал». У статті відображається сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу. Ця сума наводиться в дужках і вираховується при визначенні підсумку власного капіталу.

Код рядка 370 — «Вилучений капітал». У статті господарські товариства відображають фактичну собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників. Сума вилученого капіталу наводиться в дужках і підлягає вирахуванню при визначенні підсумку власного капіталу.

Коди рядків 400—420 — «Забезпечення наступних витрат і платежів». У статтях відображаються нараховані у звітному періоді майбутні витрати та платежі (витрати на оплату майбутніх відпусток, гарантії зобов'язання тощо), величина яких на дату складання балансу може бути визначена тільки шляхом попередніх (прогнозних) оцінок, а також залишки

коштів цільового фінансування і цільових надходжень, які отримані з бюджету та інших джерел.

Код рядка 440 — «Довгострокові кредити банків». У статті відображається сума заборгованості підприємства банкам за отриманими від них позиками, яка не є поточним зобов'язанням.

Код рядка 450 — «Інші довгострокові фінансові зобов'язання». У статті наводиться сума довгострокової заборгованості підприємства щодо залучення позикових коштів (крім кредитів банків) на які нараховуються відсотки. Прикладом можуть бути зобов'язання за довгостроковими облігаціями.

Код рядка 460 — «Відстрочені податкові зобов'язання». У статті показується сума податків на прибуток, що підлягають сплаті в майбутніх періодах внаслідок тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки.

Код рядка 460 — «Інші довгострокові зобов'язання». У статті показується сума довгострокових зобов'язань, які не можуть бути включені до інших статей розділу «Довгострокові зобов'язання».

Код рядка 500 — «Короткострокові кредити банків». У статті відображається сума поточних зобов'язань підприємства перед банками за отриманими від них позиками.

Код рядка 510 — «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями». У статті показується сума довгострокових зобов'язань, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Код рядка 520 — «Векселі видані». У статті показується сума заборгованості, на яку підприємство видало векселі на забезпечення поставок (робіт, послуг) постачальників, підрядчиків та інших кредиторів.

Код рядка 530 — «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги». У статті показується сума заборгованості постачальникам і підрядчикам за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги (крім заборгованості, забезпеченої векселями).

Код рядка 540 — «Поточні зобов'язання за одержаними авансами». У статті відображається сума авансів, одержаних від інших осіб у рахунок наступних поставок продукції, виконання робіт (послуг).

Код рядка 550 — «Поточні зобов'язання із розрахунків з бюджетом». У статті показується заборгованість підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства.

Код рядка 560 — «Поточні зобов'язання з позабюджетних платежів». У статті показується заборгованість за внесками до позабюджетних фондів, передбачених чинним законодавством.

Код рядка 570 — «Поточні зобов'язання зі страхування». У статті відображається сума заборгованості за відрахуваннями до пенсійного фонду, на соціальне страхування, страхування майна підприємства та індивідуальне страхування його працівників.

Код рядка 580 — «Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці». У статті відображається заборгованість підприємства з оплати праці, включаючи депоновану заробітну плату.

Код рядка 590 — «Поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками». У статті відображається заборгованість підприємства його учасникам (засновникам), пов'язана з розподілом прибутку (дивіденди тощо) і формуванням статутною капіталу.

Код рядка 600— «Поточні зобов'язання із внутрішніх розрахунків». У статті відображається заборгованість підприємства пов'язаним сторонам та кредиторська заборгованість з внутрішньовідомчих розрахунків.

Код рядка 610— «Інші поточні зобов'язання». У статті відображаються суми зобов'язань, які не можуть бути включеними до інших статей, наведених у розділі «Поточні зобов'язання».

Код рядка 630 — «Доходи майбутніх періодів». До складу цього розділу балансу включаються суми доходів, нарахованих протягом поточного або попередніх звітних періодів, які будуть визнані в наступних звітних періодах. Наприклад, нарахований дохід за відсотками по одержаному довгостроковому безвідсотковому векселю.

Звіт про фінансові результати

Код рядка 010 — «Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)».

У статті відображається загальний дохід (виручка) під реалізацією продукції, товарів або послуг, тобто без вирахування наданих знижок, повернення проданих товарів та подати з продажу (податку на додана вартість, акцизного збору тощо), який відповідає критеріям визнання доходу. Організації, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами, у цій статті відображають вартість, за якою реалізовано цінні папери, та суму винагороди за виконання інших операцій, пов'язаних з розміщенням, купівлею і продажем цінних товарів.

Код рядка 015 — «Податок на додану вартість». У статті вказується сума податку на додану вартість, яка була включена до складу доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Код рядка 020 — «Акцизний збір». У статті підприємства— платники акцизного збору відображають суму, яка врахована в складі доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Підприємства, які сплачують інші збори або податки з обороту, показують їх суму у вільному рядку звіту про фінансові результати.

Надані знижки, повернення товарів та інші суми, що підлягають вирахуванню з доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), відображаються в статті «інші вирахування з доходу» — **код рядка 030**.

Код рядка 035 — «Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)». У статті відображається чистий дохід, який

визначається шляхом вирахування з доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відповідних податків, зборів, знижок тощо.

Код рядка 040 — «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)». У статті показується виробнича собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) або собівартість реалізованих товарів, нерозподілених виробничих накладних витрат та наднормативних виробничих витрат.

Коди рядків 050—055 — «Валовий прибуток (збиток)». У цих статтях відображається валовий прибуток або збиток, який розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, по слуг).

Код рядка 060 — «Інші операційні доходи». У статті відображаються суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Код рядка 070 — «Адміністративні витрати». У статті відображаються загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства.

Код рядка 080 — «Витрати на збут». У статті відображаються витрати підприємства, пов'язані з реалізацією продукції (товарів) — витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом продукції (товарів) рекламу, доставку продукції споживачам тощо.

Код рядка 090 — «Інші операційні витрати». У статті відображаються собівартість реалізованих виробничих запасів; сумнівні (безнадійні) борги та втрати від знецінення запасів; втрати від операційних курсових різниць; визнані економічні санкції; відрахування для забезпечення наступних операційних витрат, а також усі інші витрати, що виникають в процесі операційної діяльності підприємства (крім витрат, що включаються до собівартості продукції, товарів, робіт, послуг).

Коди рядків 100—105 — «Фінансовий результат від операційної діяльності — прибуток (збиток)». У цих статтях відображається фінансовий результат від операційної діяльності, який визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

Код рядка 110 — «Дохід від участі в капіталі». У статті відображається дохід, отриманий від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведеться методом участі в капіталі.

Код рядка 120 — «Інші фінансові доходи». У статті показуються дивіденди, відсотки та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, які обліковуються за методом участі в капіталі).

Код рядка 130 — «Інші доходи». У статті показується дохід від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів і майнових комплексів; дохід від неопераційних курсових різниць та інші доходи, які виникають у процесі звичайної діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства.

Код рядка 140 — «**Фінансові витрати**». У статті показуються витрати на відсотки та інші витрати підприємства, пов'язані із залученням позикового капіталу.

Код рядка 150 — «**Втрати від участі в капіталі**». У статті відображається збиток, спричинений інвестиціями в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких провадиться методом участі в капіталі.

Код рядка 160 — «**Інші витрати**». У статті відображаються собівартість реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів; втрати від не операційних курсових різниць; втрати від уцінки фінансових інвестицій та необоротних активів; інші втрати, які виникають у процесі звичайної діяльності (крім фінансових витрат), але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства.

Коди рядків 170—175 — «**Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування**». У цих статтях відображається прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування, який визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від основної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків).

Код рядка 180 — «**Податки на прибуток від звичайної діяльності**». У статті показується сума податків на прибуток від звичайної діяльності, визначена згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток». Прибуток від звичайної діяльності визначається як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податків з прибутку. Збиток від звичайної діяльності дорівнює збитку від звичайної діяльності до оподаткування та сумі податків на прибуток.

Коди рядків 190—195 — «**Фінансовий результат від звичайної діяльності**». У цих статтях відображаються фінансові результати від звичайної діяльності. Прибуток визначається як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податків з прибутку. Збиток від звичайної діяльності дорівнює збитку від звичайної діяльності до оподаткування та сумі податків на прибуток.

Коди рядків 200—205 — «**Надзвичайні доходи (витрати)**». У статтях відображаються відповідно: невідшкодовані збитки від надзвичайних подій (стихійного лиха, пожеж, техногенних аварій тощо), включаючи затрати на запобігання виникненню втрат від стихійного лиха та техногенних аварій, які визначені за вирахуванням суми страхового відшкодування та покриття втрат від надзвичайних ситуацій за рахунок інших джерел; прибутки або збитки від інших подій та операцій, які відповідають визначенню надзвичайних подій, наведеному в П(С)БО 3. Збитки від надзвичайних подій відображаються за вирахуванням суми, на яку зменшується податок на прибуток від звичайної діяльності внаслідок цих збитків. Зміст і вартісне оцінювання доходів або витрат від кожної надзвичайної події слід окремо розкривати в примітках до фінансових звітів.

Код рядка 210 — «**Податки з надзвичайного прибутку**». У статтях відображається сума податків, що підлягає сплаті з прибутку від надзвичайних подій.

Коди рядків 220—225 — «Чистий прибуток (збиток)». У статтях відображається чистий прибуток (збиток), який розраховується як алгебрична сума прибутку (збитку) від звичайної діяльності та надзвичайного доходу, надзвичайних витрат і податків з надзвичайного прибутку.

Коди рядків 230—270 (Розділ II) — «Елементи операційних витрат». У розділі II Звіту про фінансові результати наводяться відповідні елементи операційних витрат (на виробництво і збут, управління та інші операційні витрати), яких зазнало підприємство в процесі своєї діяльності протягом звітного періоду, за вирахуванням внутрішнього обігу, тобто за вирахуванням тих витрат, які становлять собівартість продукції (робіт, послуг), що вироблена і спожита самим підприємством.

Розділ III. Розрахунок показників прибутковості акцій

Код рядка 300 — «Середньорічна кількість простих акцій». У статті наводиться середньозважена кількість простих акцій, які перебували в обігу протягом звітного періоду.

Код рядка 300 — «Скоригована середньорічна кількість простих акцій». У статті показується середньорічна кількість простих акцій в обігу, скоригована на кількість простих акцій, що можуть бути випущені в обіг згідно з укладеними угодами (опціон, ф'ючерсний контракт тощо).

Код рядка 300 — «Чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію». У статті наводиться показник, який розраховується шляхом ділення суми чистого прибутку або збитку, який належить власникам простих акцій, на середньорічну кількість простих акцій.

Код рядка 300 — «Скоригований чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію». У статті відображається показник, який розраховується діленням скоригованої суми чистого прибутку, який належить власникам простих акцій, на скориговану середньорічну кількість простих акцій.

Розрахунок середньорічної кількості акцій, чистого прибутку, який належить власникам простих акцій, та їх коригувань здійснюється згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерської обліку 24 «Прибуток на акцію».

Код рядка 300 — «Дивіденди на одну просту акцію». У статті відображається показник, який розраховується шляхом ділення суми оголошених дивідендів на кількість простих акцій, за якими сплачуються дивіденди.

Пінчук Світлана Станіславівна

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання дипломних робіт студентами
спеціальності 7. 050104 "Фінанси"
денної та заочної форми навчання**

Відповідальний за випуск – Пінчук С.С.

Редактор Щербак Н. В.

Підписано до друку. Формат 60×84/16. Папір - офсетний. Друк - на різнографі, Замовлення № 371-08. Тираж 100 прим.

Надруковано у Видавництві Державного економіко-технологічного
університету транспорту
03049, м. Київ - 049, вул. м. Лукашевича, 19